

Mar. M^o D^o C^o LXXIIII

Quentinetia cum Comenartan

atem, ed Virgini so Gufrana

S. Alifognentisat

dnq per qmms quausab hmo lusurunt

Ban. S. manuel de Diz

Incipiunt huius tractatus Rubricæ.

- ¶ De pessima ignorantia Capitulū. i.
 ¶ De pessima consuetudine inter xp̄ianos tem
 pore pestis Capi. ii.
 ¶ Quod ad probandam hanc puerfam consuetudi
 nem examinande sunt sacre scripture C. iii.
 ¶ Quod probatio huius corruptele dilectoribus mū
 di est odiosa C. iiii.
 ¶ Quod uita temporalis nō est desideranda sed pro
 pter amorem dei est contēpnenda C. v.
 ¶ Quod mors corporalis est desideranda & non fu
 gienda propter amorem dei C. vi.
 ¶ Quod deus est creator & f̄or omnipotens omni
 um rerum C. vii.
 ¶ Qui sūt illi qui nō credūt quod deus statuerit uni
 cuiq; tempus uite & mortis C. viii.
 ¶ Quod unicuiq; a deo constitutus est terminus mor
 tis & mutari non potest C. viiiii.
 ¶ Quod negari non potest quod a deo non sit statutus
 terminus mortis C. x.
 ¶ Quod tempus mortis a deo prefixum mutari non
 potest C. xi.
 ¶ Quod nō credētes quod a deo sit cōstitutus t̄minus mor
 tis multa incomoda oriūtur C. xii.
 ¶ Quod omnia futura predestinata uel prescita ita
 uenient sicut prescita sunt : & mutari non pos
 sunt. C. xiii.

- 2
- ¶ De dilectoribus mūdi & de opinione eorū cir-
ca terminum mortis C. xiiii.
- ¶ De responsione beati Augustini contra dile-
ctores & sapientes mundi C. xv.
- ¶ Quod dei predestinatio seu prescientia non impe-
dit libertatem arbitrii C. xvi.
- ¶ Quomodo intelligi debet illud quod a deo p̄-
destinata & p̄scita necessario uenient C. xvii.
- ¶ Quod dici non potest quod tempus uite & mortis nō
sit constitutum a deo C. xviii.
- ¶ De causis pestilentie & de remediis s̄m magi-
strum Gentilem de fulgineo C. xix.
- ¶ Quod sancta ecclesia in oībus principalr̄ considerat
honorem dei & aīarum salutem C. xx.
- ¶ Quod uoluntas diuina est prima & principalis cā
omnium rerum C. xxi.
- ¶ Quod cause omnium rerum & omnium motionū
ab eterno sunt in deo C. xxii.
- ¶ De uariis opinionibus causarum oīm rerum
s̄m phōs & sanctos doctores C. xxiii.
- ¶ Quod nō h̄nti fidē ipossibile ē placere deo C. xxiiii.
- ¶ De penis & maledictionibus quas deus pro-
mittit peccatoribus C. xxv.
- ¶ Quod deus dat penas & maledictiones homībus
propter eorum peccata C. xxvi.
- ¶ Quod peccōres incōtinuo timore stare debēt pp̄ pe-
nas p̄ntes & futuras tribulationes C. xxvii.
- ¶ Quod nullus hō pōt impedire aut uitare penas q̄s

- dominus dat peccatoribus propter peccata C. xxviii.
- ¶ Quod peccatores petunt consilium a fidelibus de modo uirtutum penas & maledictiones dei C. xxix.
- ¶ Quod fideles consulunt peccatoribus ut currant pro consilio ad deum C. xxx.
- ¶ De optimo & incommutabili & eterno consilio dei ad peccatores C. xxxi.
- ¶ Exhortatio ad peccatores ut conuertantur ad dominum & sequantur eius consilium C. xxxii.
- ¶ De maxima ignorantia peccatorum qui peccata non fugiunt C. xxxiii.
- ¶ Exhortatio ad fidem spem & caritatem dei ex proximi & ad uirtutes C. xxxiiii.
- ¶ De modo standi & perseverandi in fide & in spe & caritate dei & proximi C. xxxv.
- ¶ De Benedictionibus dei ad obseruanda mandata eius C. xxxvi.
- ¶ De modo uisitandi infirmos de peste & quod tales infirmi non sunt uitandi C. xxxvii.
- ¶ Exhortatio ad uisitandum infirmos de peste ex caritate & non timendo mortem C. xxxviii.
- ¶ Exhortatio ad caritatem dei & proximi & ad opera misericordie C. xxxix.
- ¶ De perfectissimo modo acquirendi gratiam omnipotentis dei & sanitatis anime & corporis
Capitulo. xxxx.

FINIS TABULE.

Incipit liber de diuina preordinatione uite & mortis huane Cōpositus per A. de Senis dei grā ep̄m fulginatensem & de paupibus yhesua tis Anno dñi. Mcccclxxx. Et primo de pessima ignorantia Capitulum primum.

Voniam per ignorantiam facilliter homo labitur in peccatum & ignorans quid sit dignū culpa non sentiat Cauenda est ignorātia maxime earū rerum que ad uitam honestam atq; beatam ptinere uidentur. Et que suauitatem conscientie cordisq; puritatē efficiūt ordinemq; caritatis dei & pximi demonstrant & ad btitudinis finem pducūt. Harū enī rerum ignorātia nihil peius nihil turpius nihil detestabilius. Sed harū rerum scientia prudētia & sapientia nihil suauius dulcius aut melius q̄ obrem a studio cognoscende ueritatis quod ad laudabile ptinet ociū nēo si pōt alienus existat.

IN

De pessima ignorantia & consuetudine inē xp̄i anos tempore pestis. C. ii.

Erte harū rerū pessima ignorantia multi in populo xp̄iano a rectitudine deuiant & honestate Diuinarū rerū ignorātia puritatem cordis obnubilat & offuscatur Et tandem ex uisceribus cordis dei & pximi caritatē expellens malitiāq; submittēs ad eterna ptrahit tormenta Hac pessima ignorantia iam q̄dam inordi

nata consuetudo seu potius corruptela hoc tpe
inter xpianos inualuit ut adueniente peste per
ciuitates & castra iudicio magni dei quasi om
nes potentes fugiunt ad loca in quibus non ui
get pestis dicentes & appellantes morbum con
tagiosum: Nec uolunt infirmis ex peste aliquo
modo appropinquare sed ab eis fugiunt & in ne
cessitatibus eorum non subueniunt: nec eis sa
cramenta ad salutem necessaria tribuunt. Pere
grinos expellunt ex ciuitatibus castris & domi
bus propriis & multa nefanda peccata commit
tunt stulte credentes per hec id est per tales pro
uisiones sibi uitam elongare & mortem euitare
Que quantum sint diuine uoluntati contraria
nemo sane mentis ignorat & omnis fidelis xpi
anus abhorret, & de tanta crudelitate uehemen
ter stupet & maxime quia hodiernis tēporibus
nulla fides nulla pietas nulla caritas nulla mise
ricordia inter xpianos reperitur.

¶ ad probandam hanc peruersam cōsuetudi
nem examinande sunt sacre scripture. C. iiii.

Nunc autem corruptele usum clarissime
percipiemus si ueritatem atq; ordinem
temporum Et sanctarum scripturarū sen
tentias ac patrum exempla & catholice fidei p
cepta diligenter examinabimus: Hac in re seu
disputatione ut clarius & elucidius appareat ue
ritas falsitasq; suffocetur. Quatuor arbitror exa

minanda Tertio an a deo unicuique stabilitu sit certum & determinatum tempus uite uel mortis Quarto an aliquo modo elongari possit uel breuiari. Primo an uita ista temporalis sit appetenda uel contempnenda. Secundo an mors ista corporalis desideranda sit uel appetenda. His enim fideliter & diligenter examinatis clarissima ac deuotissima apparebit ueritas Quanquam. n. harum rerum examinatio dilectoribus mundi et eorum qui non recte credunt multum extranea uideatur & odibilis tamen apud fideles & dilectores dei & illos qui recte credunt & proximos diligunt suauis multum & delectabilis est.

Tertio
Quarto
Secundo

Et quod probatio huius corruptele dilectoribus mundi est odiosa. Capitulum quartum.

Sed que ratio esse potest quod examinatio huius questionis & probatio clara : quod deus ante secula statuerit unicuique certum tempus uite & mortis & quod mutari non possit Tantum displicet & odibilis sit dilectoribus mundi non recte credentibus nisi quia diligunt & abstracti & allekti a delectationibus & concupiscentiis carnis uellent semper uiuere. Secundo quia non sunt in caritate & non diligunt deum necque seipos : necque proximos & in tenebris ambulant. Tertio quia non credunt necque legunt legem dei & scripturas sanctas necque obseruare curant mandata dei sed continue peccata peccatis addunt.

primo
Secundo
tertio

Matheus
quibus dicit ysaias ut refert Matheus. xii. c. Ex
cecauit oculos eorum & indurauit cor eorum ut
non uideant oculis & intelligant corde & uer
tantur. Hoc. n. pmitit deus non dando eis gra
tiam suam quia non conuertuntur ad dominum
ex propria uoluntate & malitia sed credunt uita
re mortem & elongare sibi uitam fugiendo de
loco ad locum tempore pestilentie & non credunt
quod deus sit omnipotens & quod ex deo & in deo et
per Ihesum christum facta sint omnia. Fidelibus au
tem christiana nis qui per fidem uiuam & caritatem
manent in christo Ihesu et diligunt deum et proximum
Examinatio et probatio huius questionis est mul
tum suauis atque delectabilis Sperant. n. per hanc
examinationem & cognitionem ueritatis ampli
us et certius cognoscere & credere deum esse om
nipotentem. Et usque ad mortem Ihesu christi uesti
gia ardentius sequi. Accedamus ergo cum fide
uiua ex operibus ad inquisitionem ueritatis et
firmiter credamus quia sine fide uiua intelli
gere & credere ueritatem non possemus.

Hand
Et quia uita temporalis non est desideranda sed propter
amorem dei est contempnenda. C. v.

THe uel uobis peccatoribus qui magis
diligitis mundum & ea que in mundo sunt
quam dominum nostrum Ihesum christum Et magis diligitis
uitam temporalem quam uitam eternam. Omnia

ista temporalia & uana et caduca & corruptibi
 lia sūt Sed uere sapienti ista uita temporalis pe
 nitus contēpnenda est & corporalis desiderāda
 Et q̄ uita ista temporalis & corporalis nō sit de
 siderabilis sed odibilis & contemptibilis. Audi
 Augustinum de se in soliloquio dicentem Heu
 miser quid sum cecus pauper nudus plurimis ne
 cessitatibus subditis ignorans introitum et exi
 tum meuz miser et mortalis cuius dies sicut um
 bra p̄tereunt cuius dies sicut umbra lūatica eua
 nescit sicut flos in arbore crescit & statim mar
 cescit nunc floret & statim arescit Vita inq̄ mea
 uita fragilis uita caduca uita que quanto magis
 crescit tanto magis decrescit quanto magis pro
 cedit tāto magis ad mortem accedit Vita fallax
 & umbranea plena laqueis mortis nūc gaudeo
 semper tribulor nunc uigeo iam infirmor nunc
 uiuo statim morior nunc felix appareo semper
 miser nunc rideo iam fleo. Sicq̄ omnia mutabi
 litati subiacent ut nihil una hora in uno statu p̄
 maneat. Hinc timor inde tremor hinc fames in
 de sitis hinc calor inde frigus hinc langor inde
 dolor exupat Subsequitur his inopinata mors
 que mille modis quotidie miseros xp̄ianos op
 primit seu rapit Hūc febribus illū doloribus op
 primit; hūc consumit fames illū sitis extinguit
 Illum uero suffocat aquis illū laqueo interimic
 Illum perimic flammis illū ueneno corrumpit:

apuam
 solilo

Alterum iterum repentino terrore miseram ui-
tam finire compellit. Et super hec omnia mag-
na miseria est quia cum nihil certius sit morte
ignorat finem suum Et cum stare putat tollitur
& perit spes eius Nescit autem homo quando
uel ubi uel quomodo morietur. Et tamen cer-
tus est quod eum mori oportet. Ecce domine quaz
magna est miseria hominis. Hec dicit Augusti-
nus: Et Bernhardus in quadam contemplatio-
ne de miseria uita hec dicit. O misera uita que
tantos in prosperis decipis tantos deduxisti tan-
tos excecasti que dum fulges nihil es: cum uide-
ris umbra es: cum exaltaueris fumus es: dulcis
es stultis: amara sapientibus: qui te amant: non
te cognoscunt: Et qui te contempnunt: ipsi te in-
telligunt: timenda es: fugienda es: qualis um-
bra: & sonus es: periculosa es: breuis: & nihil es
Vhe qui tibi credunt Beati qui te contempnunt
Vhe semel & uhe iterum: qui te diligunt: Beati
& uere beati qui te spernunt: Corpus enim uile
est: anima enim pondus & pena est: Inter corpus
uillissimum & animam: est pugna: in hac misera
uita: nunquam deficiens: quia ut dicit Apосто-
lus: Caro concupiscit aduersus spiritum: & spiri-
tus aduersus carnem: Et sic continue se adinuicem
contrariantur: aduersantur: & pugnant: Ita ut
uita hominis super terram potius sit mors dicen-
da quam uita. Hac consideratione dicebat Apo-

6
7
stolus Paulus Quis me liberabit a corpore mor
tis huius: Et Beatus Gregorius super Lucam di
cebat: Temporalis uita uite eterne comparata:
mors est potius dicenda quam uita: Iple enim
quotidianus defectus corruptionis: quid est ali
ud quam quedam prolixitas mortis. Non est er
go uita ista desiderabilis: sed odibilis & contem
ptibilis. Vnde dominus noster Ihesus Christus
nos admonet per Beatum Iohannem dicens:
Qui amat animam suam in hoc mundo perdet
eam: Et qui odit animam suam in hac peregrina
tione: seu in hoc mundo: in uitam eternam cu
stodit eam: Et per Sanctum Lucam Euangelista
dicit: Si quis uenit ad me & non odit patrem &
matrem suam & uxorem & filios et fratres et so
rores et adhuc animam suam: non potest: meus
esse discipulus: Et etiam per Beatum Matheum
dic: Qui inuenit animam suam: perdet eam: &
qui perdiderit animam suam: propter me inue
niet eam Cum ergo uita ista transitoria seu tem
poralis sit odibilis: & qui magis uitam suam: o
dit in hoc mundo propter deum: magis deo pla
ceat: Et qui uitam magis in hoc mundo diligit
magis deo displiceat: & in eternum uitam pdat
Heu heu ceci qre tam auide uitā qritis tpalem!
Immoderatus quippe appetitus temporalium:
& superbia honorum: & dignitatū ambitio cer
tissima & euidentissima signa sūt mortis eterne

Paulus

Beatus

gregori

Christus

Iohanne

Sanctus

Lucas

Beatus

Mattheus

Hec certe obcecat homines & mentes eorum faciunt insanire Credunt enim lucem tenebras & tenebras lucem bonum malum & malum bonum Credunt uitam tempalem uitam esse perpetuam & mortem corpalem mortem perpetuam uel eternam Ignorantes illud quod dicit dominus per Io. in Apo. Beati mortui qui in domino moriuntur Et illud Beati paupes spiritu quam ipso est regnum celorum Et illud qui odit animam suam in hoc mundo in uitam eternam custodit eam Non fugiamus ergo mortem corpalem quam nemo sapiens unquam fugit aut fugiet Non. n. dixit dominus fugite: sed uigilate quia nescitis diem neque horam Et alibi dixit Estote parati Et alibi dixit uigilate & iteque dico uigilate quasi dicat cum patientia timore & tremore cum omni sollicitudine & sapientia iudicium mortis expectate. Ad solum. n. deus pertinet iudicium mortis & uite secundum illud de utero non xxxii. Ego occidam & ego uiuere faciam. Adheramus ergo deo & domino nostro Ihesu christo qui est uera uia indubitabilis ueritas & qui est uita omnia uiuificans Adheramus ei totis uiribus & tota mente & tota anima Inspiciamus in eum per fidem uiuam & spem certam atque indubitam & diligamus eum caritate perfecta quia ut dicit dominus per Io. Hec est uoluntas dei ut qui uidet filium & credit in eum habeat uitam eternam Et ego dicit christus resuscitabo eum in nouissimo die.

Et mors corporalis est desideranda & non fugienda propter amorem dei C.vi.

N aut mors ista corporalis sit desideranda & appetenda an uero sit fugienda dicendum est: quod cum ex omnibus proxime dictis clare patet atque uita ista corporalis contemptibilis sit & odibilis necessario sequitur corpalem mortem desiderabilem fore nec fugiendam. Quoniam in ipsam mortem corpalem hec fastidiosa & odibilis uita finitur: que sua uarietate & instabilitate odienda & contempnenda est. Sicut. n. ille magis ad caritatis perfectionem accedit qui propter christum hanc uitam temporalem magis odit. Ita magis ad caritatis perfectionem accedit qui efficacius propter christum mortem diligit & affectat & illam non solum propter deum & proximum non refugit sed leto animo suscipit ambiens a corporis sui uita magis quam a deo uita uite sue discedere. Certe ut dicit dominus per Iohannem. Maiorem hanc dilectionem nemo habet ut animam suam ponat pro amicis suis. Debemus ergo mortem totis uiribus desiderare & uitam odisse temporalem. Impossibile est. n. deum diligere & mundum: deo seruire & mamone. Nam diligens mundum odit deum & opera eius. Et qui diligit deum odit mundum & concupiscentiam eius & opera diaboli. Unde dominus per mattheum. Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim unum odio habebit & alium diliget: aut unum sustinebit & alterum contempnet. Non potestis deo seruire & ma

An aut

Tip

Mattheus

Paulus
mone Qui mundū & seipm odit cupit certe dis-
solui ab eo quod odit & deo cupit adherere quē
diligit: cupit ab isto corporali onere p mortem
dissolui & eternaliter deo iūgi. Hoc desideriu
ardentissimū habebat Paulus cū dicebat: cupio
dissolui & esse cū xp̄o. Hūc benignissimū dnm
nrm Ihesū xp̄m & creatorem & redēptorez nrm
plusq̄ nos metipfos diligere debemus. Qui aut̄
sūt illi qui plusq̄ seipos deū diligūt Declarat be-
atus Prosp̄ in libro de uita cōtēplatiua sic dicēs
ius
oper
Illi plusq̄ seipos diligūt deū qui pro eius amor̄
sue ad tēpus saluti nō pcūt seipos tribulationi-
bus atq; p̄icalis tradūt nudati facultatibus pro-
priis patrie sue exteros fieri p̄tibus & uxoribus
ac filiis renūtiare pati sūt Et ut totū dicam Iplā
mortem corporis nō solū nō refugiūt sed liben-
ter excipiūt ambientes a corpis sui uita magis q̄
a deo uita uite sue discedere. Et ex his clarissime
patet q̄ diligentibus deuz toto corde mors ista
corporalis dulcis amabilis & desiderabilis est Per
ipsam. n. mortem eternaliter iūgimur deo sum-
mo bono & sepamur ab oī malo. Extrahimur
ab hoc fluctuāti pelago ubi mirabiles pcōr̄z ela-
tiones sunt multitudo laqueor̄z & multitudo la-
tronum & ad portū salutis & quietis pducimur
Quis uero non desiderabit mortē totis uiribus
nisi stultus qui potius desiderat uanitati huius
seculi iūgi q̄ ueritati. Et qui potius desiderat

peccatorum stercora amplexari quā preciosissimis uir-
 tutū margaritis decorari Et potius eligit diabo-
 lo adherere cū pena eterna quā dñō nō Ihesu xpō
 cū glā sempiterna . Amor huius seculi & amor
 uite pñtis & amor carnis signa sūt pessima dam-
 nationis eterne. Contēptus mūdi odiū peccati
 & desideriuū mortis signa sūt caritatis . De hac
 morte tpali uel corpali . Audi quid dicit Io. cli-
 macus sanctissimus ac sapiētissimus doctor gre-
 cus Probatu quide3 penitus est qui hāc si mor-
 tem continue expectat sanctus uero est qui hāc
 ex humilitate singulis horis desiderat Sed non
 oīs cōcupiscentia mortis bona est Illa sanctissima
 & btissima mortis cōcupiscentia est ut sepe-
 mur a malis & transitoriis & iūgamur ueris & eter-
 nis ut sepe- mur a uitiis & peccatis & a principe
 demoniorum satana . Et coniungimur uirtuti-
 bus: et uirtutum dulcissimo domino : ut fugia-
 mus ad consortiū beatorum ut fugiamus eter-
 nas et intollerabiles penas. Et cōsequamur eter-
 nam et inmarcessibilem gloriā . ut fugiamus
 et sepe- mur ab omni malo et iūgamur sūmo
 et eterno bono dñō nō xpō Ihesu Sanctū ē er-
 go desideriuū mortis ppter caritatem dei & pro-
 ximi. Qui enim ponit hanc uitam pro deo uel
 proximo amore dei uitam consequetur eterna3
 Desiderabilis est ergo mors etiam propter ma-
 ximum bonum quod inde naturaliter sequitur

In
 N

Io clima

*Seneca 7 epi
o les*
Quia ut dicit Seneca in epistolis Mors hominū
pax ē optabilē rem extimabo mortem Optimū
& memorabile est mori in aliquo ope uirtutis.
Cum aliquis tormēta fortiter patitur oībus uir
tutibus utitur Et in alia eplā dicit O te demētez
& oblitū fragilitatis tue si tūc times mortē cū
alimus
tonat. Et Plinius. vii. historiaꝝ dicebat q̄ natu
ra nihil hoībus breuitate uite p̄stitit melius tot
piculoꝝ genera tot morbi tot metus tot cure ut
totiens inuocata morte nullū frequētius sit uo
sciodorus
tū. Et cassiodorus sup Matheū dicit q̄ mors ne
cessariū munus est iam nature corrupte que nō
est fugienda sed potius amplectenda fiat uolun
tariū quod futuꝝ ē necessariū offeramus mune
re quod pro debito tenemur reddere Audiamus
rominus
Iheronimuz deuotissimū nrm in pcintu mortis
positū dātem O mors dulcis atq; iocūda nō ne
tu illa es q̄ ueram uitā donas q̄ febrem & oēm ī
firmitatem expellis: famis & sitis necessitatem
fugas & extinguis O mors iustissima que pia es
bonis & aspa malis Tu potentem ac supbū diui
tē humilias & exaltas humilem Veni soror mea
sponsa mea amica mea & dilecta mea Ostende
mihi que diligis aīa mea Ostēde mihi ubi ha
bitat dñs meus & deus meus ubi quiescit Ihesus
xps meus Nō permittas me amplius deuiare a
uera uīa plangendo mihi uitam Surge glā mea
porrige mihi dexteram tuam trahe me post te:

9
cor meum paratum est: & ego surgam currens
post odorem unguentorum tuorum donec me in
troducas in camera dei mei ut exultat & gaude
at spūs meus cū apparuerit ante faciem eius: &
iubilet & psallat coram facie sua. Ecce tu pulcra
es amica mea ueni & noli tardare dies mei cōsua
ti sunt & anni mei transierūt uelut umbra **Diri**
ge faciem tuam super me: qm̄ in gaudio exulta
uit spūs meus ut suscipiat te anima mea qm̄ sem
per desiderauit te: Et subdit si āplius differs spūs
meus quasi deficit premultitudine dolorum meorum
Consolationes tue letificauerūt aīam meam hodie:
ueni dilecta mea. Ecce clarissime appet: qm̄
mors ista tpalis: dulcis atq; suauis est dilectori
bus dei: que toto corde desideranda & appeten
da est: **Q**uam dū quis in memoria tenet uir p
batus dum uero desiderat sanctus est dū morit
fūmo bono adherens uere beatus est: Vnde do
minus per Io. in Apocalipsim **Beati mortui qui**
in domino moriuntur.

¶ Quod deus est creator & factor omnipotens om
nium rerum. Cap. vii.

Quilibet uerus xpianus integrā & uiuā fi
dē in p̄mis h̄re debet quā nos docet sanc
ta m̄r ecclia dicens: Credo in unū deum p̄m̄ oī
potentē scōrem celi & terre uisibiliū oīm & inui
sibiliū: Et iuxta illud Io. Oīa per ip̄m facta sūt:
& sine ip̄o sc̄m̄ ē nihil & iuxta illud Apl̄i ex ip̄o

Ioan̄e Apoc.

Ecclia

Ioan. 1

& in ipso & per ipm sunt oia Propter quod ad
mirans Bernhardus dixit: quid est deus ex quo
oia quo nihil melius cogitari pot' Etia dicit Au
gustinus in li: de tri. Deus est principiū omniū
atq; finis qui ante pmordia seculorū ante omēs
origines est oīm dominus & apud eū oīm stabi
liū immutabiles manent origines: & oīm rōna
biliū atq; t'paliū sempiternae uiuūt rationes Ip
se. n. est sūmum eius a quo omne ens est: Quic
quid. n. est ab ipso est & sine ipō nihil est & ipē
est fons uite qua uita uiuūt oia que uiuūt: Et in
eodem libro de trinitate dicit: In illa trinitate
que deus ē: est sūma origo oīm rez. s. unitatis:
Et in ea est pfectissima pulcritudo. s. spēi: & in
ea est pfectissima delectatio. s. ordinis. Ex his oī
bus clarissime apparet q' oia que a deo facta sūt
unitatem qndam in se ostendūt & spēm & ordi
nem. Fecit ergo deus oia sapiētia sua bona pul
cra & delectabilia cū admirabili & in pscrutabi
li ordine atq; delectabili s'm ordinatissimam dis
positionem temporū Et non fecit deus res a casu
& sine ordine sed sua sapientia & ad certū finez
& cū maxio ordine & unicuiq; rei dedit p'prium
ordinem atq; tempus s'm rōnem pncipiū mediū
atq; finis. Et dñs Io. de turre cremata Cardialis
in sua quadam meditatione loquens deo dixit
Inuisibilia tua domine scilicet potentia sapiētia
& benignitas ab his tribus omnia procedūt: In

Pauli
Bernardus

Aug. de tri.

T

James Cardinalis

his tribus consistunt omnia per hec tria regun-
 tur omnia: potentia creat: Sapientia gubernat
 Benignitas conseruat que tm̄ tria sicut in te deo
 uero ineffabili unū sunt: ita & in opatione sepa-
 ri non p̄nt: potentia per benignitatem sapiēter
 creat: Sapientia per potentiam benigne guber-
 nat Benignitas per sapientiam potenter conseruat
 Et Augustinus in li. v. de trinitate dei. xi. c. dicit
 Deus sūmus & uerus cum uerbo suo: & spiritu
 sancto que tria unum sunt deus unus omnipo-
 tens creator & factor omnis anime: atq; omnis
 corpus: cuius sunt participatione felices qui fe-
 cit hominem rationale animal ex anima & cor-
 pore qui eum peccantem non in punitum esse p-
 misit nec sine misericordia dereliquit: qui bōis
 & malis essentiam etiam cum lapidibus uitaz se-
 minalem: etiam cū arboribus uitam sensualem
 etiā cū pecoribus uitā intellectualē cū solis āge-
 lis dedit: a quo ē oīs motus oīs spēs oīs ordo: a
 quo ē mēsura numerus & pōdus a quo ē qcquid
 naturalr ē cuiuscūq; gn̄is ē cuiuscūq; extimatōis
 est: a quo sūt semīa formaꝝ forme seminū mo-
 tus seminū atq; formaꝝ: Qui dedit carnī origi-
 nē pulcritudinē ualitudinē ppagatōi fecūditatē
 mēbroꝝ dispos̄tionē salutem concordiaꝝ. Qui
 & aīe irrōli memoriā sensū appetitū: rōli insup-
 m̄tē intellectū uolūtātē qui celū terrā angelū &
 hoīē: sed nec exigui z cōtēptibilī aīantis uiscera:

nec auis penniculam nec herbe flosculum : nec
arboris foliū sine suarū ptiū uenientia : & q̄daz
ueluti pace dereliquid : Nullo mō est credendū
regna hōim eorūq; dnātionēs & seruitutes a sue
prouidentie legibus esse alienas Propter quod
ipse Augustinus in Rubrica dicit. v. li. Causaz
romani impii & oīm regnorū nec fortuitā esse :
nec in stellaz positione consistere sed in uniuersa
li prouidentia dei cuius legibus oīa continentur : Et
Sanctus Thomas de aquino aptissime pbat q̄
omne dominiū & oīs creatura ē a deo : In libro
de regimine principū & hoc triplici rōne. s. ēris
motus & rōe finis Vnde dicit Apostolus ad he
breos Deus portat oīa uerbo uirtutis sue : Et in
ecclesiastico scribit q̄ unus est altissimus creator
dñs oīpotens metuendus nimis sedens sup tro
num dominans deus. In quibus uerbis dicit Be
atus Thomas Satis apparet a quo oīs creatura
habet esse uirtutem & opationem : Et in puerbi
is per Salomonē dīr q̄ sapientia dei dicit Meuz
est consiliū & equitas mea est mea est prudētia
& mea est fortitudo per me reges regnāt & legū
conditores iusta decernūt : per me principes im
pant & potentes decernūt iustitiam : Et sic māi
festū est dicit Beatus Thomas : qualiter omne
dominiū est a deo rōne motus . Et idem postea
subdit ratōe finis. Et ex his oībus clarissime p̄
q̄ deus ē unū solū uniuersorū principiū creator

Aug⁹

S. Thomas

Paulo

S. Thomas

Proverb.

S. Thomas

omnium uisibiliū & inuisibiliū spiritaliū & corporaliū zē. ut in. c. i. de su. tri. & fi. ca. Et in Io. ubi dicit Oīa per ipm facta sunt & sine ipo scm est nihil Et xp̄s in euangelio suo dicit sine me nihil potestis facere: Et Beatus Seuerinus de phi. conso. dicit: Omniū generatio reꝝ cunctusq; mutabiliū naturæ progressus: & quicquid alio quo mouet mō causas ordinē modum formas: ex diuine mentis stabilitate sortitur. Credāt ergo oēs fideles xp̄iani illud quod sancta m̄r ecclia confiteat̄ & docet uidelicet in unuz deū patrem omnipotentem factorem celi & terre uisibiliuz omnium & inuisibilium.

Loamij

S. Seuerinus

¶ Qui sunt illi qui non credūt q̄ deus statuerit unicuiq; tps mortis. C. viii.

¶ Vm aut oīa supradicta sint uerissima q̄s audebit dicere q̄ a deo nō sit cōstitutus terminus mortis unicuiq; & q̄ mutari nō possit nisi illi soli: qui putant deū curaz mūdi nequaq; habere: ueluti Aristotiles cuz suis discipulis qui asserit usq; ad lunam eius descendere prouidentiam ut refert Ambrosius in li. de officiis. Et nisi illi qui dicunt sufficere uoluntatem liberi arbitrii ad adimplenda mandata dei: anteponentes liberū arbitriū diuine gr̄e: ut Pelagiani qui sūt ab ecclesia reprobati: ut in. c. quidam heretici. xxiiii. q. ul. & nisi illi qui dicunt q̄ mundus non gubernatur dei prouidentia: sed per contingētia

Aristoteles

Ambrosius

Pelagianus

& casus fortuitos : & per libertatem arbitrii : & etiam per influentiam planetarum : seu astrorum seu corporum celestium . Et omnes illi qui magis diligunt mundum quam deum : & magis diligunt uitam temporalem quam uitam eternam & magis desiderant regnare : & diuites esse in hoc mundo : quam in celo . Isti omnes credunt quod non sit statutus terminus mortis unicuique a deo : & quod terminus mortis mutari possit : & non sit statutus : Et quod per fugam elongari possit : Et omnes isti tales de loco ad locum fugiunt : & infirmos ex peste non uisitant : & propter hunc timorem mortis corporalis multa & multa peccata committunt : contra caritatem dei & proximi . De morte eterna & anime salute nihil curantes .

¶ Quod unicuique a deo constitutus est terminus mortis & mutari non potest . C. ix.

Ancta uero mater ecclesia tenet quod deus per potentiam creat : per suam sapientiam gubernat : & per suam benignitatem conseruat & per suam iustitiam dat penas & punit peccata & per suam misericordiam remittit peccata : Et fidelibus christianis uere penitentibus & confessis dat perpetuam gloriam : Et ipse deus qui est uita semper uiuens : dat uitam omnibus uiuentibus .

Audi & attende tu qui non credis : quod dies mortis : non sit statutus unicuique a deo : & quod mutari non potest : ea que deus loquitur Leuitici . xxvi . c. et

ea que promittit se contra non obseruantes precepta domini: Ego sum dominus deus uester Si non audieritis me: nec feceritis omnia precepta mea multa mala & multas penas promittit se daturum non obseruantibus legem & madata sua Et inter alia dicit peccatoribus: Ponam faciem meam contra uos : & corruetis coram hostibus uestris: & subiciemini his qui oderunt uos: & fugitis nemine persequente: Et pot multa alia mala dicit: Inducam super uos gladium ultorem fuderis mei: Cumq; confugeritis in urbes mittam pestilentiam in medio uestri: & trademini hostium manibus: Et hec omnia facit deus: Item dicit deus in deuteronomio. xxxii. c. Ego dñs ego occidam & ego uiuere faciam percutiam & ego sanabo: & non est qui de manu mea possit erueri. Propter que uerba dicit Thomas de aquino in secūda de uita: uita est quoddam bonū diuinitus homini attributū: & eius potestati subiectum: qui occidit uiuere facit Et subdit Ad solū enim deū ptinet iudiciū mortis & uite. Hoīes ergo uixerunt & uiuūt s̄m bñplacitum diuine uoluntatis Vnde in ecclesiastico. xvi. scribitur que super uentura sunt tibi in beneplacito altissimi sunt: siue decem : siue centum : siue mille anni: Adam uixit noningentis triginta annis Seth uixit noningētis duodecim Enos nonīgētis quinq; Thare p̄r Habrahā centū septuagīta qnq; ānis.

enil

Deut.

S. Ymo.

Eccl. xvi.

gene. f.

Hodie pauci centesimum annū attingūt: Quis ergo pōt dicere q̄ a deo non sit statutus unicuiq; terminus uite & mortis. Nam ex. xvii. ecle. scribit̄ deus de terra creauit hoīem secūdum imaginem suā fecit illū & numerū dierū & tps dedit illi Et Iob: aptissime dicit. xiiii. c. q̄ a deo unicuiq; statutus est terminus uite & mortis et p̄teriri nō pōt. Audi quomō clare loquit̄ Breues dies hoīs sunt & numerus mensiū eius apud te est Consti- tuiſti terminos eius qui p̄teriri nō poterūt: Gre- gorius in moralibus li. xii. hec uerba declarādo aptissime dicit: Nulla q̄ in hoc mūdo hoīb; fi- unt: absq; oīpotentis dei occulto cōsilio ueniunt: Nam cūcta deus sequutura presciens ante secula decreuit: qualiter p̄ secula disponātur. Statutū quippe iā hoī est: uel q̄ntum hūc mūdi prosperi- tas sequat̄: uel quātum aduersitas feriat: ne ele- ctos eius: aut imoderata p̄speritas eleuet: aut ni- mia aduersitas grauet. Quāuis oīpotens deus illud tps uniuscuiusq; ad mortē p̄cipiat quo eius uita termiatur: nec in alio tpe quisq; mori potu- it nisi in ipso quo morit̄. Statutū quoq; ē quan- tum in ipsa uita mortali t̄p̄aliter uiuat: Et Idem Grego. in. xvi. moralū dicit q̄ tps a diuina no- bis p̄uidentiā est prefixus sine aliquo dubio: Et subdit ops. n. deus & si plerūq; mutat sn̄iam: cō- siliū uero nūq; Ergo et eo tpe ex hac uita quisq; subtrahit̄ quo ex diuina p̄uidentiā an̄ tps p̄scit̄

Eccl. xvii.

206.

Gregorius

Gregorius

Et subdit: Sed sciendū quia creans & ordinans nos op̄s deus iuxta singulorū merita disponit & terminū: ut ul' malus ille breuiter uiuat: ne multis bene agentibus noceat: uel bonus iste diutius in hac uita subsistat: uel rursus malus lōgius differatur inuita ut praua adhuc opa augeat ex quorū temptatione purgati iusti uerius uiuant: uel bōus citius subtrahatur ne si hic diutius uiuax erit eius inocentia: malitia corrūpatur Et postea subdit Quāuis op̄s deus illud tps uniuscuiusq; ad mortē presciat quo eius uita termiatur: nec ī alio tpe quisq; mori potuit nisi in ipso quo moritur: Quis ergo poterit dicere: q̄ a deo non sit unicusq; statutus terminus uite & mortis: & q̄ mutari non possit: nec per fugam de loco ad locum: nec aliquo modo per humanam industriam: Quam sententiam confirmat Gratianus in c. de thirus. xxiii. q. iiii. dicens: Quamuis certissime sciamus neminem ultra terminum a deo sibi prefixum esse uicturum tamen omnibus lāguentibus: non incongrue medemur: Et Idem confirmat: Beatus Iheronimus ad eliodorum scribens Platonis sententia est: omnem sapientum uitam meditationem esse mortis Et subdit Debemus ergo & nos animo premeditari quid aliquando futuri sumus: & q̄ uelimus nolimus abesse longius non potest: Et sic apparet q̄ tps mortis determinatū ē: & mutari non pōt.

J. Heron

Tempus negari non potest quod a deo non sit statutus terminus mortis. C. x.

Stat ergo firmus & sine aliqua dubitatione primus articulus catholice fidei: Credo in unum deum patrem omnipotentem factorem celi & terre uisibiliū & inuisibiliū Scriptum est etiam ad confirmationem quod deus est factor omnium uisibiliū & inuisibiliū. Illud quod scribitur in ecclesiastico. xi. c. bona & mala uita & mors paupertas & honestas a deo sunt sapientia & disciplina & scientia legis apud deum & dilectio uie bonorum apud ipsum. Si ergo uita & mors hominis a deo sunt a deo etiam habent tempus ordinatum in mensura & numero Scriptum est enim sapientie. xi. Omnia in mensura & numero & pondere disposuisti: Et in ecclesiastico dicitur in. c. iiii. Omnia tempus habet & suis spatiis transseunt uniuersa sub celo Tempus est nascendi & tempus moriendi. Transit ergo uita hominis: & mors secundum mensuram & ordinatissimam dispositionem temporum a deo preordinatam Vnde bene dixit Iob supra: Breues dies hominis sunt: & numerus mensium eius apud te est Constituisti terminos eius qui preteriri non poterunt Quis ergo poterit dicere quod tempus mortis non sit apud deum determinatum & quod mutari possit. Tempus ergo mortis a deo prefixum mutari non potest.

De cetero

*sub .ii.
alio*

Iob

¶ Eus. n. ante secula immutabiliter tēpus
 uite & mortis p̄ordinauit s̄m uolūtatem
 suam que immutabilis est: Nam uolūtas dei de
 us est & inuariabilis & immutabilis est Et hec uo
 lūtas dei in expleta esse nō pōt De qua uolūate
 dei dicit Augustinus in li. iiii. de trinitate Volū
 tas dei est p̄ma & sūma cā oīm sp̄eꝝ atq; motio
 nū. Nil. n. fit q̄ nō de interiori atq; intelligibili
 aula sūmi imp̄atoris egrediat̄ s̄m ineffabilem sa
 pientiā eius atq; iusticiaꝝ Vbiq; n. opatur quod
 uult dei oīpotentis sapīa q̄ a fine usq; ad finē for
 titer & disponit oīa suauiter & nō solū ea q̄ p̄se
 uerātia cōsuetudīs admirationē nō admittūt: Sꝫ
 etiā ea q̄ p̄p̄ raritatē & insolitū euentū mira uī
 dent̄ ut sūt defectus lumīariū et terre motus et
 mōstruosi animantiū ptus z his sūta quorū nil fit
 nisi de uolūate Sed plerisq; nō appet. Itaq; pla
 cuit uanitati phōꝝ et causis aliis ea tribuere cuz
 oīo uidere non possent supiorem ceteris omni
 bus causam id est uoluntatem dei. Itaq; non nisi
 dei uolūtas causa p̄ma est Sanitatis egritudinis
 premioꝝ atq; penaꝝ gratiaꝝ z retributionum:
 Necigit̄ solum est unde ortum est quicquid est
 z ipsa non est orta sed eterna: Nec omnia dicit
 Magister sen. li. i. di. xlvi. c. voluntas ergo dei:
 Thōas de aqno diē q̄ uolūtas bñ placiti dei cōse
 quēs ē: recta efficax & irrephensibilis: yñ q̄a rec
 ta ē nullus est rectus nisi cōformetur ei. Item quia

Aug.

vanitas p̄p̄ta

*Mag. sent.
S. Thoma*

efficax est: nihil sine illa potest fieri: seu effici:
Nihil contra ipsam potest fieri per nullū potest
impediri. Item quia inreprehensibilis est: nihil
p̄cipit aut p̄mittit nisi iuste: nihil agit aut consu-
lit nisi bene. Et in libro hester scribit̄ in oratōe
Mardochei Dñe deus rex oīpotens in dictione
tua cūcta sunt posita & non est qui possit tue re-
sistere uolūtati Tu fecisti celū & terram: & quic-
quid celi ambitu cōtinet̄: dñs uniuersorū tu es:
nec est qui resistat maiestati tue Cuncta nosti:
Quis ergo poterit uitare mortem? & elongare
tempus mortis: per fugā de loco ad locū. quod
tps diuina uolūtatis secundum bñplacitū suū: uni-
cuiq; añ secula statuit: ut supra pluribus sancto-
rū auctoritatibus ac rōibus clariss̄e p̄batū est.
C̄q; nō credere q̄ a deo sit cōstitutus t̄minus mor-
tis multa incōueniētia oriūtur. C. xii.

 Aximū inconueniens esse credere aut di-
cere q̄ p̄pter fugam de loco ad locū elō-
getur tempus mortis: Et p̄pter adhesionem seu
ad contactū & gubernationem infirmorū ex pe-
ste abreuietur tempus uite: & propter hoc hō ci-
tius moriat̄. Hoc. n. esset d̄re q̄ a casu uiuimus
& morimur & nō p̄ dei prouidentia. Et q̄ uita &
mors est in potestate hominis: & in libero arbi-
trio hōis: Et q̄ p̄ libertatē arbitrii pōt hō mortē
uitare: & p̄ fugā a loco pestifero elōgār sibi uitā
& si sic esset aliqd eēt ī m̄do quod n̄ p̄ prouidentia

dei gubernaretur sed a casu. Et esset cōtra illud
 quod dicit Augustinus in li. de. lxxxiiii. q. ubi
 probat nihil a casu fieri in mūdo Propter quod
 dicit Magr sniay in .ii. li. d. xxxv. *Aug* Quicquid
 casu fit temere fit : quicquid temere fit non fit
 prouidentia: si ergo casu aliqua fiūt in mundo:
 non prouidentia uniuersus mundus aministrat
 Si non prouidentia uniuersus mundus aministra
 tur aliqua natura uel substātia est que ad opus
 diuine prouidentie nō ptinet quod cōtra catho
 licam fidem est que dicit quod deus est omnipo
 tens creator & factor omniū uisibiliū & inui
 sibiliū corporaliū & spiritaliū. Vt in simbolo
 fidei Et in. c. i. de fi. catho. Et apostolus dicit q
 ex ipso & in ipso & per ipm sunt oīa. Et ipse cre
 at & gubernat omnia per sapientie sue potentiā
 atq; bonitatem: Et nō gubernatur mūdus p ca
 sus fortuitos aut per fortunam : sed per dei pro
 uidentiam atq; dispositionem apud quem nihil
 est a casu: Quia etiā ipsi fortuiti casus qui quo
 tidie eueniūt apud homines apud deum nō sūt
 fortuiti: & inopinati. Sed ordinatissima diuina
 dispositione & eterna ratōne preuisi dispositi &
 ordinati sunt Propter quod dicit beatus Seuer
 inus in li. de philo. consolatione q ordo fatalis
 procedit ex simplicitate diuine prouidentie put &
 sicut añ secula diuina uolūtas in sua eternitate
 disposuit. Habet. n. eternitas suū simul in quo
Paulg
Seuering

que simul sunt loco uel tempore & que sunt in diuersis locis & temporibus: Et ut dicit Apostolus Deus sanctos suos presciuit & predestinauit uocauit iustificauit magnificauit Nihil horum prius aut posterius apud deum est: sed omnia simul eterno presenti intelligenda sunt.

¶ Et q̄ oīa futura predestinata uel prescīta ita uēient sicut prescīta sunt & mutari nō p̄nt. C. xiiii.

Unde dicit Beatus Anselmus i li. de libero arbitrio Deus non fallitur nec uidet nisi ueritatem siue ex libertate siue ex necessitate eueniant. Vnde dicitur constituisse apud se i mutabiliter quod apud homines priusq̄ fiat mutari nō p̄ō: iuxta illud Iob Cōstituiisti terminos eius qui p̄teriri non poterūt Vnde Maḡ sent. in p̄mo di. xxxvii. Deus omnipotens incōmutabilis eternitate uoluntate ueritate semper idem mouet per tempus creaturam spiritualement & per tempus & locū creaturam corpalem ut eo motu naturas quas condidit administrat: Et sic ut scribitur in ecle. Oīa tempus h̄nt & suis spatiis trāseunt uniuersa sub celo: Tempus est nascendi & tempus est moriendi. Statuit ergo deus ab eterno unicuiq̄ tempus uite & mortis: prout & sicut ab eterno sciuit p̄ordinauit & uoluit i mutabilr prout ipse deus i mutabilis est. Istud. n. tps statuit deus unicuiq̄ cū iusticia & misericordia. dicit enim Maḡ. sen. in p̄mo di. xl. q̄ deus h̄z curam

16 14
uniuersaliter de oibus que condidit ut habeat
unū quodq; quod sibi debet & uenit S3 spālez
prouidentia atq; curā h3 de rōabilibus quibus p̄
cepta tradidit recte uiuēdi legem p̄scripsit & pre
mia promisit. Deo ergo adiutore creatore & gu
bernator sumus & mouemur & uiuimus. Ipse. n̄
s̄m fidem catholicā est unus solus deus & trinus
& in unitate p̄fcā oīpotens & eternus & icōmu
tabilis. Et ut dicit Apostolus Ex ip̄o & in ip̄o & p̄
ip̄m s̄nto oīa. Ipse sine initio & añ secula scit & co
gnoscit qd et qñ ab illo perturi sumus & quos &
de quibus rebus exauditurus ul̄ nō exauditurus
sit Et quia oīa bona futura diuīa uolūtas s̄m bñ
placitum suum eternaliter preordinauit : dispo
suit : & predestinauit. Ab ipso per orationes san
ctorum : aut fidelium xp̄ianorum nihil obtineri
potest : nisi sit ante secula preordinatum seu dis
positum seu prescitum ab ipso deo : secundū bñ
placitum eterne uoluntatis sue : Et sic bene & re
cte locutus est Iob : dicens Breues dies hominis
sunt zē. Et super uerbis istis dicit Nico. de Lira
q̄ hec uerba intelligi debent prout est in diuina
dispositione. Et sic termini uite hominis preter
iri non possunt : anticipādo uel differendo quia
prouidentia eius est infallibilis. Est ergo uerissi
ma sententia supra posita : uidelicet q̄ unicuiq;
a deo constitutus est terminus mortis et muta
ri non potest.

16

¶ De dilectoribus mundi & de opinione eorum
circa terminū mortis. C. xiiii.

§ Sed contra hanc opinionem arguūt qui
diligūt mundū & qui non querūt dei sapientiā
neq; precepta dei custodiūt & nec deū nec seip-
sos nec proximos diligūt Et dicūt Si a deo p̄sci-
ta sunt oīa futura hoc ordine uenient quo uen-
ture esse prescīta sūt: Et si hoc ordine ueniēt cer-
tus est ordo reꝝ p̄scienti deo: Et si ē certus ordo
reꝝ certus est ordo causarū. Non. n. aliquid fie-
ri pōt quod nō aliqua efficiens cā precesserit Si
autē est ordo cāꝝ quo fit oīne quod fit fato fiūt
oīa que fiūt. Quod si ita est nihil est in n̄ra po-
testate: nullūq; est arbitriū uolūtatis. Quod si
concedimus oīs hūana uita subuertitur: frustra
leges dant̄ frustra obiurgationes laudes uitupa-
tiones & exhortationes adhibentur neq; ulla iu-
sticia bonis premia & malis supplicia constituta
sūt. Ne ergo consequantur indigna absurda &
p̄niciosa rebus humanis dicūt q̄ non est consti-
tutus unicuiq; a deo terminus mortis: & tēpus
mortis abreuiari pōt: Et tpe morbi per fugā de
loco morboſo ad locū non morboſū & non in-
fectum tps uite elongari pōt per libertatē arbi-
trii cuiuscūq; fugientis & nō uersantis cū infir-
mis ex peste. Et ad hanc fugam consentiūt dile-
ctores mundi: Et ad conseruandam libertatem
arbitrii dicunt sufficere libertatem arbitrii: ad

conseruanda & obseruanda precepta diuina: an
 teponentes liberum arbitriū diuine gr̄e: vt Pela
 giani: Et pro conseruanda libertate arbitrii: tol
 lūt dei p̄scientiam: Dicentes & credentes & pu
 tantes deū nequaquā mūdi curam h̄re: veluti Ari
 stotiles qui asserit usq; ad lunam eius descende
 r̄ prouidentiam: vt refert Ambrosius in p̄mo offi
 tior̄: & ibi post pauca subdit: Nam de Aristote
 lis op. quid loquar: qui putat deū suis contentum
 esse finibus: Et prescripto regni modo degere:
 ut poetar̄ locūtur fabule: qui mundū ferūt inē
 tres esse diuisuz: & tollūt dei p̄scientiam futuro
 rum pro conseruanda libertate arbitrii.

¶ De responsione beati Augustini contra dilec
 tores & sapientes mundi. C. xv.

Qontra istos qui talia dicūt & credūt Di
 cit Augustinus in .v. li. de ciuitate dei: nos
 aduersus istos sacrilegos ausus atq; ipios Et deū
 dicimus oīa scīre anq̄ fiant: Et uoluntate nos fa
 cere quicquid a nobis: non nisi uolentibus fieri
 sentimus & uolumus: Oīa uero fato fieri non di
 cimus: imo nulla fieri fato dicimus Non est aut̄
 consequēs: ut si deo certū est oīo ordo cāz: Ideo
 nihil est in nr̄o uolūtatis arbitrio: Et ipse quip
 pe nr̄e uolūtates in causar̄ ordine sūt qui certus
 est deo: eiusq; p̄scientia cōinet̄: qm̄ & hūane uo
 lūtates huānor̄ opū cause sūt: Atq; ita qui oēs
 cās presciuit rex p̄fecto in eis causis etiam nr̄as

uoluntates ignorare non potuit quas nostrorū
opum causas esse presciuit: Nos. n. eas cās q̄ di
cuntur esse fortuite: vñ etiam fortuna nomē ac
cepit nō esse dicimus nullas sed latentes easq̄ tri
buimus: uel dei ueri: uel quorū libet spirituū vo
lūtati Ipsasq̄ naturales cās nequaq̄ ab illis uolū
tate se iūgimus: qui est auctor oīs aditorq̄ natu
re Deus itaq̄ sūmus & uerus cū uerbo suo & spi
ritu sancto q̄ tria unū sūt deus unus op̄s creator
& scōr oīs aīe atq̄ oīs corpis: cuius sunt pticipa
tōe felices: quicūq̄ sūt ueritate felices nō uanita
te: qui fecit hoīem rōnale aī ex aīa & corpe qui
eū peccantē nō ipunitū esse pmisit: nec sine mīa
dereliquit: qui bōis & malis essentia: etiā cuz la
pidibus uitā seminalē: etiam cū arboribus uitaz
sensualē: etiā cum peccoribus uitam intellectu a
lem cuz solis angelis dedit: a quo est oīs motus
oīs sp̄s oīs ordo: a quo est mēsura numerus pō
dus: A quo est quicquid naturaliter ē cuiuscūq̄
ḡns est: cuiuscūq̄ extimationis est: a quo sūt se
mina formarū motus seminū atq̄ formarū Qui
dedit carni originem pulcritudinē ualitudinem
propagōnis fecunditatem mēbroz dispōem: sa
lutem concordia: qui & aīe irrōnali dedit mēo
riam sensum appetitum: rōnali insup mentem ī
telligentiā uoluntatē. qui nō solum celum & ter
ram nec solum angelum & hoīem: sed nec exi
gui & contēptibilis aīantis ulscera: nec auis pen

niculam: nec herbe flosculum: nec arboris foli-
um sine suarū p̄tium cōuenientia: & q̄dam ueluti
pace dereliquit: Nullo mō est credendus regna
hoīm eorūq; dñationes & seruitutes a sue p̄uidē-
tie legibus alienas esse uoluisse. Et sic clarissime
p̄z q̄ cum deus sit op̄s & creator & factor oīm z
nihil sit alienum a legibus sue p̄uidētie: q̄ uni-
cuiq; a deo cōstitutus est terminus uite & mortii:
s̄m suam sanctissimam & eternam uoluntatē In
qua oīm reꝝ cause ab eterno sunt & mutari nō
pōt qua ab ipso eterno cōsilio dei termiatus est.
C̄q; dei predestinatio seu prescientia non impe-
dit libertatem arbitrii. C. xvi.

DEc propter predestinationē aut p̄scientiā
futuroꝝ tollitur aliquomō libertas arbi-
trii hoīs: nec seq̄tur aliquod incōueniens. Nam
ut dicit Beatus Iheronimus contra Iouinianuz
Liberi arbitrii nos cōdidit deus: ut nec ad uirtu-
tes: nec ad uitia necessitate trahamur: alioquin
nec dannatio nec corona est Vnde dicit beatus
Anselmus in libro de concordia prescientie dei
& liberi arbitrii: Si aliquid est futurum sine ne-
cessitate hoc ip̄m prescit deus qui prescit omnia
futura: quod aut̄ prescit deus necessitate futuroꝝ
est sicut prescit: Necesse est ergo aliquid futuroꝝ
esse sine necessitate: quia deus p̄scit illud futuroꝝ
esse sine omni necessitate. Prescit enim deus ho-
minē peccaturoꝝ uel nō peccaturoꝝ sine necēssitate

Peccabit ergo homo sine necessitate: uel nō peccabit homo sine necessitate quia ita fit sicut prescit deus: Deus oīa uidet: & oēm ueritatē et nō nisi ueritatē: et sicut sūt spōtanea uel necessaria sicut uidet ita sūt: Hac ergo cōsideratione palam est quia sine omni repugnātia & deus p̄scit oīa: & multa fiūt ex libera uolūtate que añq̄ sint fieri p̄nt ut nūq̄ sint et quodamō sūt ex necessitate q̄ necessitas ut dixi descendit a libera uolūtate: Deus. n. nō fallit nec uidet nisi ueritatē siue ex libertate siue ex necessitate fiant Vñ dī cōstituisse apud se imutabiliter quod apud hoīes priusq̄ fiat mutari nō pōt Iuxta illud Iob zc. Predestinatio etiam nō tollit liberę arbitriū seu libertatem arbitrii: nam dei p̄scientia: & dei p̄destinatō nō discordant: sed sicut deus prescit: ita quoq̄ predestinat Vñ ueritas euidens & rō dicit & docet p̄destinari similiter aliqua per liberę arbitriū futura absq̄ omni incōuenientia: Nam neq̄ p̄scit deus neq̄ p̄destinat quenq̄ iustū futurę ex necessitate: sed predestinat eū qui iustus est ex libera uolūtate. Nam iustus uult per liberę arbitrium & liberam uolūtatem seruare precepta diuina: Quāuis. n. deus aliquos predestinet hoc tamē non facit uoluntatem cogendo aut resistendo: sed sic illū in suo libero arbitrio dimittendo: Et sic p̄scientia seu p̄destinatō non īpedit libertatem arbitrii Vñ Augu. in. c. Nabuchodonosor

19

in uersiculo uires. xxiii. q. iiii. dic vires utiq; obediencie: nec ideo cuiq; subtrahit deus: quia eum non p̄destinauit Sed ideo eū non p̄destinauit q̄a recessus ab ip̄a obedientia esse preuidit: p̄destinatio quoq; dei semp in bono est q̄ p̄c̄m sola hominis uolūtate cōmissum: aut remittendū nouit cū laude misericordie aut plectendū cū laude iusticie In malis aut opibus n̄ris sola presciētia dei intelligēda est quia sicut p̄sciuit & p̄destinauit: que ipse fecit & ut faceremus dedit ita presciuit tm̄ non etiam p̄destinauit q̄ nec ipse fecit: nec ut faceremus exegit. Et post pauca subdit Aug. Non ergo necessitatem facit correctiōis: uel obdurationis diuina p̄destinatio seu prescientia cū boni p̄ gr̄am corrigant̄ libero arbitrio: mali uero pereant. Neq; n. quia p̄destinatio seu p̄scia dei falli nō p̄t: necessario eueniūt q̄ p̄destinātur uel presciūtur sicut nō necessario p̄destinātur uel presciūtur que futura sūt. Sed quia bōa absq; eius gr̄a mala p̄t eius sc̄ia3 euenir̄ nō p̄t. ¶ Quomō intelligi debet illud quod a deo p̄destinata & p̄scita nec̄io eueniūt. C. xvii.

Quamuis ergo uenienter dicat̄ si hec p̄destinata sūt uel prescita nec̄io eueniēt q̄ p̄destinata sūt uel prescita. nō tm̄ ideo absolute ueq; est necessario euenient q̄ p̄destinata sūt ul̄ prescita. quia hec necessitas refert̄ ad reuēntū ibi ad intuitum diuine presciē. Vñ dicit

Augu. Due sunt necessitates Vna simplex ueluti necesse est oēs hoīes mortales esse Altera ē necessitas conditionis: ut si aliquē ambulare quis scit eū ambulare necesse ē: q̄. n. q̄sq̄ esse nouit id esse aliter q̄ notū sit: esse nō pōt S₃ hec nccitas conditionis nō trahit ad se illā simplicē nccitatē. Hanc n. nccitate conditionis nō ppria facit natura. s. uisionis sed conditionis adiectō Nulla. n. nccitas cogit incedere gradientē ex uolūtate quīs tūc cū gradit eū incedere ncciriū sit. Eodem igit̄ mō si quis alicuius puidētia pns uidet id necesse ē esse quīs nature ullā habeat nccitatē: At qdem ea futura q̄ ex libertate arbitrii pueniūt pscia dei cōtuetur Hec igit̄ ad intuitū relata diuinū necessario fiūt per dispōem diuine notionis p se uero cōsiderata absolutā nature sue libertatē nō deserūt: Fiunt igit̄ pcul dubio cūcta q̄ futura deus esse pnoscit Sed eorū qdam de libero psciscūtur arbitrio q̄ quīs eueniāt existent tñ naturā ppria nō amittūt: q̄ priu^s q̄ fierent etiā nō euenire potuissent. Nō ergo tollit̄ aut ipedit̄ libertas arbitrii hoīs in rebus pp̄ pdestinationē dei aut eius psciam: Quia deus pscit oēm ueritatem oīm reū siue ex necessitate fiat siue ex libero uolūtatis arbitrio fiant. Et sic fiūt seu ueniūt put & sicut pdestinata sūt uel prescita & mutari nō pnt. Tempus ergo mortis quod uicuiq̄ a deo añ secula preordiatū est & prescītū mutari nō pōt ut in supradictis au

auctoritatibus sanctorum & auctoritatibus fidelibus
 ac rationibus aptissime & clarissime probatum est. Cer-
 tissimus & indubitatus est ergo articulus primus ca-
 tholice fidei. videlicet quod deus est omnipotens creator & factor ce-
 li & terre uisibilium omnium & inuisibilium Et quod ex ipso
 & in ipso & per ipsum sunt omnia ut dicit Apostolus &
 Io. in euangelio omnia per ipsum facta sunt & sine ipso. etc.
 Et quod dici non potest quod tempus uite & mortis non sit con-
 stitutum a deo. C. xviii.

Quomodo ergo potest dici quod deus creauerit &
 fecerit hominem & non preordinauerit sibi
 tempus uite & mortis cum omnia tempus habeant & suis
 spatiis transeant cuncta sub celo: & tempus est nascen-
 di & tempus moriendi ut scribitur in ecclesiastico. Et
 propter hoc dicit beatus Gregorius in libro. xvi.
 moralium: Deus omnipotens creans & ordinans nos:
 iuxta singulorum merita disposuit & terminum: ut
 uel malus ille breuiter uiuat: ne multis bene agen-
 tibus noceat: uel bonus iste diutius in hac uita
 subsistat: ut multis boni operis adiutor existat: uel
 rursum malus longius differat in uita: ut praua ad-
 huc opera augeat: Ex quorum temptatio purgati iu-
 sti uerius uiuant: uel bonus citius subtrahatur. Ne
 si hic diu uixerit: eius innocentia malicia corrumpatur.
 Sciendum tamen est quia benignitas dei
 est peccatoribus spatium penitentie elargiri Et
 post pauca subdit: Omnipotens deus illud tem-
 pus uniuscuiusque ad mortem prescit: quo eius uita

terminatur: nec alio in tpe quisq̄ mori potuit nisi in ipso quo moritur. Oia ergo a deo omnipotente facta sunt: Et Beatus Anselmus in li. de concordia prescientie & liberi arbitrii ad ostendendum quod deus oia facit dicit. Ois quippe qualitas & ois actio & quicquid aliquam habet essentiam a deo est: a quo est ois iusticia: & nulla iniusticia. Facit ergo deus oia siue iusta siue iniusta uoluntate fiant. i. bona opa & mala. In bonis quidem facit quod sunt: & quod bona sunt. In malis uero facit quod sunt & non quod mala sunt. Vnde dicit Augustinus in li. xii. de ciuitate dei Deus sicut naturarum bonarum optimus creator est Ita malarum uoluntatum iustissimus ordinator: ut cum ille uoluntates male utantur naturis bonis Ipse etiam bene utatur uoluntatibus malis.

¶ De causis pestilentie & de remediis secundum magistrum gentilem de fulgineo. C. xix.

Fxcellentissimus philosophus atque in arte medicine optimus medicus. Magister gentilis de fulgineo uolens dare tempore pestis optimum consilium fidelibus contra pestem: putauit per conseruanda corporis sanitate ac uita fore optimum inuestigare que sint cause propter quas pestis uenit in ciuitatibus & castris: & aliis locis per quam multi & infiniti homines & mulieres & infirmi pueri masculi & femine moriuntur in diuersis gentibus & populis. Nam inueniendo ueram causam seu ueras causas facilius uitabitur pestilentie effectus. scilicet infirmitatis & mortis. Et ponit plures

causas: Dicit. n. q̄ q̄dam sunt cause uniuersales
 & remote magis: q̄dam sūt pticulares & magis
 propinque: Cause yniuersales & magis remote
 secundū medicos sūt dispōes dependētes a for
 mis celi: facientes esse necessariū id quod ignor
 atur a medico inq̄ntū medicus. s. yñ ille. Immo
 oportet ut scias q̄ cause p̄me lōginque ad illud
 sūt figure celestes & p̄pinque figure terrestres.
 Astrologi uero dixerūt hanc pestilentiā accidere
 maxie ex pluribus lumīaribus celi: aut ex iun
 ctione planetarū zc. Sed istis obmissis ipse Gen
 tilis dixit cām pestilentie esse mutationē q̄ndaz
 in aere scām. Et plura subiūgīt demōstrādo plu
 res & diuersas causas inferiores: & ut ipse putat
 urgentes & necēias. Et postea ponit multa & di
 uersa remedia naturalia & terrestria circa uitaz
 hūanam. Et inter alia remedia dicit q̄ cuz nihil
 sit quod fortius mutet humanum corpus q̄ aer
 qui per os nares & artarias ad cor spirando p̄ue
 nit: qm̄ p̄ oēs artarias miscet̄ spiritibus corpis p̄
 quos spūs oēs actiones uite corpalis pficiuntur.
 Fugiendus est aer sūmope ut nos ad talem ueno
 sitatem trahere non possit: fugiēdo illum aerē
 de homine in hominem: de domo ad domum:
 de uico ad uicū: de ciuitate ad ciuitatem Est aut̄
 regula ista in pticulari peste fugere cito lōge &
 tarde reuertī. Et multa alia remedia ponit circa
 modum uiuēdi secundū corpus nihil dicens de

uita anime. Nihil. n. cōsiderat gentilis de fulgi
neo & alii phisici medici: nisi ualitudinē corpis
& nisi uite cōseruationem: & nisi expulsionem fe
brium & aliorum morboꝝ atq; infirmitatum ni
hil curando de salute animarū.

¶ q̄ sancta ecclesia in oībus p̄ncipaliter cōsiderat
honorem dei & aīarū salutem. C. xx.

P Ancta ro. ecle. cōsiderat p̄ncipaliter & in
oībus dei honorē: secundario uero aīarū
salutem. Propter quā cām districte precipit me
dicis corpoꝝ in. c. cū cessante de pe. & re. vt cuz
fu erit ad curā infirmoꝝ uocati añ oīa infirmos
moneāt & inducāt ad medicos aīarū: q̄a infirmi
tas corpis sepe sepius cōtingit p̄pter infirmitatē
aīarū. i. prop̄t p̄cā. Vt sic cessante cā infirmitatis
citius liberētur infirmi. Itē precipit medicis sub
anatematis in terminatōe: ne quis medicoꝝ pro
corpali salute aliquid egroto suadeāt quod in p̄
iculū aīe ipsius infirmi uertat: quia preciosior
est aīa q̄ corpus. Quapropter sancta m̄r ecclesia
& omnes sancti doctores ecclesie obmissis causis
inferioribus cōsiderāt illas omniū reꝝ causas que
ab eterno in deo sunt.

¶ q̄ voluntas diuina est p̄ma & p̄ncipalis causa
omniū reꝝ. C. xxi.

T cum in deo unū sit diuina potentia di
uina sapientia diuina bonitas: diuina iu
sticia diuina misericordia: ac etiā diuina uolūtas

22

Dicit Beatus Augustinus quod una omnium principalis causa est diuina uoluntas. Vnde refert Magister sententiarum libro primo di. xlii. in. c. uoluntas: Dicit Augustinus quod uoluntas diuina est prima & summa causa omnium spirituum: & omnium motionum: Et quod nihil fit quod non de interiori atque intelligibili aula summi impatoris egrediatur secundum ineffabilem iusticiam eius. Unde beatus Bernardus. non operatur quod uult omnipotens dei sapientia que protenditur a fine usque ad finem fortiter: & disponit omnia suauiter. Et non solum ea que perseuerantia consuetudinis admirationem non amittunt: sed etiam ea que propter raritatem & insolitum euentuum mirantur: ut sunt defectus luminarium terre motus & similia quorum omnium non fit aliquid nisi uoluntate dei. Et ideo placuit uanitati philosophorum: etiam causis aliis ea tribuere cum omnium rerum uidere non possent superiorem ceteris causam id est uoluntatem dei. Itaque non nisi uoluntas dei causa prima est sanitatis egritudinis primorum atque pena gratia & retributionum. Hec igitur dei uoluntas sola est unde ortum est quicquid naturaliter est & ipsa non est orta: sed est eterna. Nec multipliciter recipit nec mutabilitatem que in expleta esse non potest: quia immutabilis est. Nam sicut deus semper scit omnia que aliquando sciuit: & sicut semper uult que aliquando uoluit & nunquam aliquam scientiam amittit aut uoluntatem mutat quam habuit. Ita omnia semper

potest que aliquñ potuit: nec unq̄ aliqua sua prudentia p̄uat̄ Illud ergo tps uite & mortis quod deus uniuscuiusq; ab eterno sciuit: uoluit & potuit imutabile est & mutari nō pōt: quia sic ab eterno disposuit sicut sibi placuit: & cōtra uolūtatem dei hō illud tps mutare nō pōt elongādo uel abreuiando: nec per fugā nec per medicinā nec infirmos ex peste nō uisitando nec expellendo pegrinos uenientes de locis infectis contra caritatem dei & proximi.

¶ C̄p̄ cause omnium rerum & omnium motionū ab eterno sunt in deo. C. xxii.

Quāgister sentē. in. ii. li. di. xviii. de causis oīm reꝝ dicit hoc mō Oīm reꝝ cause ab eterno in deo sūt: Quarūdam ab eterno in deo sūt: q̄rundam reꝝ cause tm̄ in deo sūt. q̄rundaz uero & in deo sūt & in creaturis. Quedam uero cause tm̄ in deo sūt & illaz reꝝ cause dicunt̄ abscondite in deo. quia ita est in diuina dispositōe ut hoc uel illud fiat quod nō est in seminali rōe creature. Illa quidem que secundū cām semina lē fiūt dicunt̄ naturaliter fieri: quia ita cursus nature hoībus innotuit. Alia uero preter naturaz quoz cause tm̄ in deo sūt. Hec aut̄ dicit Augu. esse illa q̄ fiūt p̄ grām uel ad ea significanda: q̄ non naturaliter sed mirabiliter fiūt. Omnis nature cursus. habet naturales leges & sup̄ hūc naturalem cursū deus creator h̄z apud se posse de

omnibus facere aliud q̄ eorū naturalis ratio h̄z. ut uirga arida repente floreat & fructū gignat. Et q̄ femina in iuuentute sterilis pariat in senectute: Et q̄ asina loquatur & filia que sūt p̄ter nostram. Dedit. n. deus naturis ut ex ip̄is naturis etiam hec fieri possint: non ut in naturali motu habetur. Habet ergo deus in se quorundam factorū causas: quas rebus conditis nō inseruit easq̄ implet nō ope p̄uidencie quo ordine nature subsistūt: ut sint sed eo ordine illas adm̄strat: ut uoluerit quas ut uoluit condidit. Om̄ ergo rerum que ad gr̄am significandam non naturali motu reꝝ sed mirabiliter facta sūt: abscondite cause ī deo fuerūt quorū unū fuit q̄ eua mulier de late re uiri dormientis facta sit. Nam non habuit p̄ma reꝝ editio: ut femina sic fieret: sed habuit ut fieri posset. Ne contra causas quas deus uolūtariē instituit: mutabili uolūtate aliqd̄ facere putaretur. Et per has causas latentes in deo tm̄ d̄r in ecclesiastico q̄ bona & mala uita & mors paupertas & honestas a deo sūt: et sapientia & disciplina & sc̄ia legis apud deū est & dilectio & uia bonorū apud deū & sic in deo p̄ has latentes causas que in eo sūt uolūtatis eius cā p̄ma est sanitatis: ī firmitatis seu egritudis cuiuscūq̄ gn̄is seu pestilentie: & aliarū penarū & premiorū & gr̄arū atq̄ retributionū. Et dñs Leuitici. xvi. p̄mittit se daturū multa bōa obseruātibus legē suā & mādāta

sua: videlicet pacem & habundantiam & multa
alia bona & mirabilia. Illis aut qui nō obseruāt
mādata sua pmittit dare multas & uarias penas
propter pcā eorū: v3 famem guerras: pestilentia
malas bestias & promittit traderē eos in māibus
inimicorū suorū: pmittit terrores & fugam nemi
ne psequente: & multa alia aduersa & cōtraria.
Et sic deus pp̄r pcā hoīm & iniusticias mittit pe
stilentia & guerras in populos: qui nolūt obser
uare mādata eius. Et in his oībus clarissime p̄
q̄ uoluntas dei est p̄ma & p̄ncipalis cā: sup oēs
alias cās infirmitatis & pestilentie & carestie: &
guerre pp̄ter pcā populorū s̄m eius bñplacitum
Sed ut clarius appeat & uideri & intelliigi & cre
di possit: que sit cā efficiens & p̄ncipalis morta
litas & pestilentie iam diximus s̄m catholica3
fidem q̄ diuina uolūtas est p̄ma & p̄ncipalis cā
efficiens oīm re3. Ideo ecclia cōfitē & credit deū
esse oīpotentē scōrem celi & terre uisibiliū oīm
& inuisibiliū. Et de hoc p̄mo p̄ncipio: creatore
oīm re3 & gubernatore nullo mō debet aut pōt
dici cōtrariū. Et qui aliē diceret esset infidelis ēt si
aliquo mō dubitaret nā dubius in fide ē infidel.
¶ De uariis opinionibus cā3 oīm re3 s̄m phōs
& sanctos doctores. C. xxiii.

Quia phī hanc diuinam uoluntatē nō
intellegerunt & nō cognouerūt: Placuit
uanitati philosophorū tribuere etiā3 altis causis

inferioribus scilicet esse causas rerum futurarum
 ut dicit Magister sen. c. uoluntas. Quidam dix-
 erunt quedam esse causam fatalem. Nam id ho-
 mines non aliud esse intelligunt: nisi uim posi-
 tionis siderum qualis est quando quis nascitur
 siue concipitur: quod aliqui alienant a dei uolun-
 tate. Isti quidem qui sine dei uoluntate opinantur
 sidera decernere: quid agamus: uel quid bono-
 rum habeamus: uel quid malorum patiamur ab
 auribus omnium repellendi sunt. Et contra istos
 dicit Augustinus. v. li. de ciuitate dei: Omnia fi-
 eri fato non dicimus: immo nulla fieri fato dici-
 mus; & ibi rationem assignat. Alii dixerunt unam
 esse causam fortuitam: De quibus causis fortui-
 tis dicit Augustinus ubi supra hoc modo: Nos
 enim eas causas: que dicuntur esse fortuite: Unde
 etiam fortuna nomen accepit: non esse dicimus
 nullas: sed latentes: easque tribuimus: uel dei ueri
 uel quorundam spirituum uoluntati. Alii dixe-
 runt quasdam esse causas naturales: de quibus
 dixit idem Augustinus hoc modo: Ipsas causas
 naturales: nequaquam a dei uoluntate se iungimus
 que conditor eius nature Alii dixerunt quasdam esse causas
 uoluntarias: de quibus dicit Augustinus supra Cau-
 se uoluntarie aut dei sunt angelorum hominum aut quo-
 rumcumque alicuius rationis si tamen appellande sunt uolun-
 tates alicuius rationis ex parte: motus illi quibus aliquid faci-
 unt secundum naturam suam cum quod uel appetunt uel euitas.

Angelorum aut uoluntates siue bonorum quos angelos diabolos: uel etiam demones appellamus Sic & hominum & bonorum. s. & malorum. Ac per hoc colligitur non esse causas efficientes omnium que fiunt nisi uoluntarias illius nature. s. que spiritus uite est: Nam aier iste siue uentus dicitur spiritus: Sed quoniam corpus est non est spiritus uite: Spiritus ergo uite qui uiuificat omnia creator est omnis corporis: & omnis creati spiritus: ipse deus utique spiritus est non creans. In eius uoluntate cuncta sunt posita summa potestas in eo est: que creatorum spiritu uoluntates bonas adiuuat: malas iudicat: omnes ordinat. Et quibusdam tribuit potestatem quibusdam non tribuit. Sic. n. omnium creaturarum seu naturarum creator est: Ita omnium potestatum dator: non uoluntatum malarum Male quippe uoluntates ab illo non sunt. quoniam contra naturam sunt que natura ab illo est. Corpora ergo magis subiacent uoluntatibus quodam nostris. i. omnium animantium & magis hominum quam bestiarum. Quedam uero Angelorum sed omnia maxime dei uoluntati subiecta sunt. Cui etiam uoluntates omnes subiciuntur: quia non habent potestatem nisi ille concedit: Causa quam itaque rerum que facit nec fit deus est: Alie uero cause & faciunt & fiunt: sicut sunt omnes creati spiritus: & maxime rationales Corporales autem cause que magis fiunt quam faciunt non sunt inter causas efficietes connumerandos: quoniam hoc potest quod spiritu uoluntates ex ipsis faciunt. Quomodo igitur ordo causarum qui

prescienti deo certus est id efficit : ut nihil sit in
 nra uoluntate: cū in ipso cāre ordine magnū ha
 beant locū nre uolūtates. Quapropter & uolūta
 tes nre tm ualent qntū deus ualere uoluit atq; p
 sciuit. Et ideo quicquid ualent certissime ualent
 & quod facture sūt ipse oīo facture sūt quas uo
 lituras atq; facturas deus psciuit cuius presciētia
 falli nō pōt. Et ex his oībus supradictis clarissime
 appet q; uolūtas dei est pma cā oīm cāre: rerūq;
 oīm: quia ut dī in simbolo fidei : Deus est pī oī
 potens creator & scōr celi & terre & oīm uisibi
 liū & inuisibiliū. Et oēs cause inferiores depēdēt
 & influentiā hnt ab illa cā pma & superiori q; plus
 influit in suū cāre q; cā secūdaria Cā aut pma est
 deus ergo si in uirtute pme cause oīa mouentur
 & influentiā sui motus oīa recipiūt Ergo motus
 uniuscuiusq; rei & tps uite : & mortis & bona &
 mala. i. comoda & incomoda & pestilentia: zc.
 erūt ab ipō deo Virtus. n. cuiuslibet mobilis de
 pendet a uirtute pmi mouentis : & eius pme uir
 tutis instrm erit. Nam ut dicit Thomas qntum
 cūq; aliq; natura corpālis uel spūalis ponat q; sic
 pfecta nō pōt in suū actū pcedere nisi moueat a
 deo qui ē pma & supma cā oīm rez : & oīm mo
 tionū que quidem motio est sm rōnem sue pui
 dentie nō sm necessitatē nature sicut motō cor
 poris celestis. A deo. n. non solum est oīs motio
 sicut a primo mouente sed etiam ab ipse est oīs

formalis pfectio sicut a pmo actu. Item dicit be-
atus Thomas q̄ actio intellectus & cuiuscunq;
entis creati dependet a deo q̄ntuz ad duo Vno
mō inq̄ntū ab ipso h̄z formam p̄ quā agit Alio
mō inq̄ntū ab ip̄o mouet̄ ad agendū q̄ q̄de3 mo-
tio est s̄m sue p̄uidentie rōem sicut ab eterno p̄-
sciuit & uoluit. Omnipotens ergo deus est sc̄or
& creator & gubernator celi & terre & oīm uisi-
biliū & inuisibiliū in celo & in terra & oīm actō-
nū & motionū & oīa que celi ambitu cōtinent̄
Et ex p̄dictis clarissime p̄3 ut d̄r eccl̄. xi. bona &
mala .i. comoda & incomoda: uita & mors: pau-
ptas & honestas a deo sūt Et ut dicit Maḡr Ien.
li. i. di. xlv. Non nisi dei uoluntas cā p̄ma est &
p̄ncipalis sanitatis egritudinis p̄mior̄ atq; pena-
rum gratiay & retributionū. Hec sola est v̄n or-
tū est quicquid est & ipsa nō est orta sed eterna.
C̄q; non habenti fidem impossibile est deo pla-
cere. C. xxiiii.

ADuerte & cum intellectu cōsidera tu qui
legis dicta sancte m̄ris eccl̄ie & sanctam
scripturam & doctrinā p̄phetay: ac doctrinā &
exempla dñi n̄ri Ihesu xp̄i & ap̄loy & sacroruz
doctoy: Et crede quia si nō credis & si nō habes
catholicā fidē uiuā ex opibuscū p̄posito bono
& puro corde obseruādi p̄cepta dñi q̄ntum tibi
possibile est nūq̄ recte atq; p̄fecte intelligere po-
teris: q̄ supra scripta sūt & narrata Nam ut dicit

Apostolus ad hebreos. xi. Sine fide impossibile est
 quatenus placere deo Credere. n. oportet acceden-
 tem ad deum: Si quis autem non credit & credere non
 uult infidelis est & non cognoscit deum neque potest dili-
 gere eum: Et fide & caritate non habet nullum imperium
 datum: nullum bonum opus facit et est in peccato mortali:
 & extra gratiam dei: Talibus. n. iudeis qui non cre-
 debat Christus in parabolis loquebatur: quia non credebant
 Et interrogatus Christus a discipulis: quare in pabo-
 lis loquebatur eis: respondit eis Ihesus Math. xiii.
 dicens Ideo in parabolis eis loquor quia uidentes
 non uident: et audientes non audiunt neque intelli-
 gunt ut adimpleretur in eis prophetia ysaie dice-
 tis Auditum audietis & non intelligetis uidebitis
 & non uidebitis. Et Io. xii. dixit Cuius tanta fecit
 dominus Ihesus Christus coram iudeis: non crede-
 bant in eum Ut sermo ysaie impleretur que dixit
 Domine quis credit auditui nostro: Et bra-
 chium domini cui reuelatum est: Propterea non
 poterant credere: quia uerum dixit ysaias Exce-
 cauit oculos eorum et indurauit cor eorum: ut
 uideant oculis & intelligant corde & conuertan-
 tur & sanem eos Qui ergo uult credere ea que
 in uolumine hoc seu tractatu scripta sunt conuer-
 tantur ad dominum in toto corde et perfecte cre-
 dant in deum patrem omnipotentem factorem
 celi & terre uisibilium omnium et inuisibilium et
 in unum dominum Ihesum christum. zc. que

in articulis fidei continentur: quia sine fide impossibile est placere deo et eius habere gratiam quam gratia consistit in uera fide et caritate perfecta et in obseruatione preceptorum domini dei nostri de dilectione dei et proximi.

¶ De penis et maledictionibus quas deus permittit peccatoribus. C. xxv.

QUE illis autem qui non sunt in fide et non credunt et non sunt in caritate et quotidie peccant faciendo contra precepta dei. Audi et mente considera et time maledictiones quas dominus dat et dabit eis: De quibus maledictionibus Moyses in deuterio. xxviii c. dixit: Si audire nolueris uocem domini dei tui ut audias et facias omnia mandata eius et ceremonias quas ego precipio tibi hodie uenient super te omnes maledictiones iste et apprehendent te Maledictus eris in ciuitate: maledictus in agro: maledictus horreum tuum: Et maledicte reliquie tue: maledictus fructus uentris tui Et fructus terre tue: armenta bouum tuorum: Et greges ouium tuarum: maledictus eris egrediens Et maledictus ingrediens Mittet super te dominus famem et esuriam et increpationem in omnia opera tua quam tu facis donec conterat te et perdet uelociter propter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me Adiuget tibi dominus pestilentiam donec consummet te de terra. Percuciet te dominus egestate febre et frigore et ardore et estu et corrupto aere ac rubigine et persequetur te donec pereas. Et post multas illas maledictiones subdit dominus Nisi tu custodieris

& feceris oīa uerba legis huius q̄ scripta sunt in hoc uolumine: & timueris nomē eius gloriosuz & terribile hoc est dñm deum tuum. Augebit dñs plagas suas & plagas seminis tui plagas magnas & pseuerātes & infirmitates pessimas & ppetuas: Et ouertet in te oēs afflictōes egipti q̄s timuisti & adherebūt tibi Insup & oīs langores & plagas q̄ nō sūt scripte in uolumine legis huius: q̄s inducet dñs sup te donec oterat te. Et post latam legem dixit Moyses populo: Cōsidera q̄ proposuerim hodie in ōspectu tuo uitā & bonū & ecōtrario mortē & malū Vt diligas dñm deū tuū & ābules in uīs eius. Testes iuuoco celuz & terram q̄ pposuerim uobis uitā & mortē bñdictionē & maledictōem: Elige ergo uitam: ut tu uiuas & semē tuū: & diligas dñm deū tuū atq; obediens uoci eius: & illi adhereas. Ipse ē. n. uita tua & longitudo dieꝝ tuorꝝ: Et ut supra dixi dñs pmittit se datuz peccatoribus: Leuitici oīs istas penas & pestilentiam.

Et q̄ deus dat penas & maledictōes hominibus propter eorꝝ peccata. C. xxvi.

Quoniam oīm istarꝝ penarꝝ & aliarꝝ & pestilentie: & aliarꝝ infirmitatū cā p̄ma & p̄ncipalis est diuina uolūtas in q̄ oīm reꝝ cause ab eterno sunt: ut supra p̄batū est. Et qm̄ ip̄e deus has penas dat p̄pter p̄cā Inuestigādū ē si aliquo mō nos maxī p̄cōres possumus fugere ac uitare

has multiplices et atrocissimas penas et horribiles infirmitates & guerras & carestias & pestilentiam & tremendas maledictiões quas dñs dixit se daturū transgredientibus preceptoꝝ suorum ut supra demonstratum est.

¶ q̄ p̄cōres in continuo timore stare debēt pp̄r penas p̄ntes & futuras tribulatōes. C. xxvii.

O Dilectissimi xp̄iani & fr̄es carissimi. Auditis his atrocissimis penis atq; terribilibus maledictiōibus dei c̄tra nos miseros p̄cōres. Timor & tremor maximus uenit sup me & cōtexerūt me tenebre: Audito uerbo Iohannis p̄ma .c.ii. Nouissima hora est q̄a antexps uenit. Nunc aut̄ antexpi multi facti sunt. Et qm̄ ut ait Apostolus ad thimoteum. In nouissimis t̄pibus erūt hoīes se ip̄os amātes cupidi elati supbi blasfemi penitibus nō obediētes ingrati scelesti: sine affectione sine pace criminatores incōtinētes inmites sine benignitate: proditores: proteiui: tumidi uoluptatū amatores magis q̄ dei Hñtes quidem sp̄m pietatis: uirtutē aut̄ eius abnegantes: Et qm̄ hoīes multi & infiniti hodiernis t̄pibus tales sūt & multo peiores: merito timor: & tremor ap̄phendeit me: qm̄ scimus: quia iam iā hora nouissima appropinquat ad illud t̄ps piculiosissimū in quo anni mille s̄lūmati sūt. De quibus Io. in Apoca. xx. Et qm̄ solutus est satanas de carcere abissi. & seducit gentes que sūt super

q̄tuor āgulos terre & cōgregabit eas in p̄liū quo
 rum numerus erit sicut arena maris. Vñ itē at
 q̄ itē timore magno atq̄ uehēnti acutior: sup
 p̄ss. mōs p̄cōres q̄ regnāt hodiernis t̄pibus Sed
 in tanto timore atq̄ tremore & anxietate quis
 defendet nos miseros p̄cōres xp̄ianos ab his pe
 nis quas dñs p̄mittit se datur̄ p̄cōribus. Iste. n.
 pene dependent solū a iustissima uolūtate dei q̄
 imutabilis ē & inexpleta esse nō pōt. Ista. n. uo
 lūtās dei q̄ est ut p̄cōres faciētes cōtra eius uolū
 tatem puniātur est uolūtās sui bñplaciti que est
 iusta recta efficax & inrephensibilis. Et qm̄ tal
 diuina uolūtās est recta nullus est rectus nisi cō
 formet̄ ei. Et quia est efficax nihil sine illa pōt fi
 eri: nihil contra ip̄am pōt effici: p̄ nullū pōt īpe
 diri. Etiam quia inrephensibilis est nihil p̄cipit
 aut p̄mittit nisi iuste nihil agit aut cōsulit nisi be
 ne. Quis ergo est ille cū sit peccator qui possit
 aliquo mō uitaī has penas q̄s dat deus unicuiq̄
 qñ uult ipse deus & cū uult & quales z quantas
 uult & ad q̄ntū t̄ps uult uel ad mortē. Et an a se
 ip̄so uel aliq̄bus mediis & ob quā cām & ad quē
 finē. Quīq̄. n. modis deus flagellat p̄cōres ul̄ iu
 stos. Aut enim flagellat iustos ut iusti per pati
 entiam acquirant merita: uel augeantur. Ali
 quando flagellat uirtuosos ad custodiam uirtu
 tum: ne superbia temptet. Aliquando ad corri
 genda peccata ut p̄cōr se emendet & corrigat.

Aliqñ flagellat ad gloriám dei: ut in illis q̄ miraculose liberant̄. Aliqñ flagellat ad initiũ et̄ne pene q̄tenus hic uideat̄ qd̄ in inferno seq̄tur Ista oĩa flagella q̄ deus dat oĩa sũt p̄ter naturam aut ex gr̄a: & istoz̄ oĩm cause sũt abscondite in deo tm̄ z in sua tm̄ uolũtate c̄sistũt z nō sũt fm̄ naturalem rōem rez̄ aut naturalē instōem rez̄ tm̄ & hec cāe q̄ tm̄ in deo sũt & in deo abscondite inuisibiles sũt & incōprehensibiles quia deus inuisibilis & incōphensibilis est. Et de istis causis nullus hō pōt aliquā aliā rōem reddere nisi istam. s̄ quia sic placuit deo iusto equo & bono & sic uoluit & uult. De cuius uolũtate rō q̄renda nō est nisi tm̄ q̄ntũ nobis p̄phetas suos & filiũ suũ z p̄ alios sanctos suos reuelata & m̄ifesta sũt.

¶ q̄ nullus hō pōt impedire aut uitare penas q̄s dñs dat p̄coribus p̄p̄r̄ pc̄a. C. xxviii.

Nullus hō est ergo: qui possit has penas uel maledictōes impedire seu uitare seu auferi z quas dñs dat: & se datur̄ dixit. Cũ iste pene et iste maledictōes den̄t̄ hoĩbus a deo z dño n̄ro potentissimo fm̄ suā liberam uolũtatē: cui uolũtati nullus aliquomō pōt c̄tradicare aut resistere nec p̄ fugam nec p̄ medicinā nec p̄ creaturas alias: aut res medicinales c̄tra uolũtatē diuinam in qua ut dc̄m̄ est ab eterno abscondite sũt cause oĩm rez̄ et oĩm futuroz̄. Ipse. n. p̄ potentiam suam creat et facit oĩa Et p̄ sapientiā suam

oibus rebus dat modū tps et ordinē: in p̄nci-
 pio medio & in fine uniuersū rei. Et qm̄ deus
 agit p̄ intellectū et uolūtatem: nihil fit a casu:
 sed oīa deus facit ad certū finem s̄m suā ordina-
 tissimam dispōez temporē: ac suū etnū b̄nplaci-
 tū: quod inuariabile est imutabile atq; incōphē-
 sibile. Propter quod Aplūs ad Ro. xi. de mag-
 nitudinē dei admirans z nrām puitatem cōsiderās
 exclamās dicit: O altitudo diuitiāz sapie z scie
 dei q̄ incōprehensibilia sūt iudicia eius: et inue-
 stigabiles uie eius. Quis. n. cognouit sensū dñi
 aut quis cōsiliarius eius fuit: aut q̄s p̄or dedit illi
 et retribuet̄ ei: qm̄ ex ipso et p̄ ip̄m et in ipso sunt
 oīa: ipsi gl̄a in secula seculorū. In deo. n. sumus:
 uiuimus et mouemur: A deo habemus omnem
 uirtutem nō solū essendi sed opandi cogitandi z
 motōis. q̄ quidem oīa habemus s̄m suam iustissi-
 mam uolūtatem: sapientiam: scientiam: prede-
 stinationem: et prescientiam cum libera uolūta-
 te. Que omnia nobis incomprehensibilia sunt
 q̄ntum ad ipsam diuinitatem: seu diuinam uolū-
 tatem: et quantum ad fienda circa hoīes: quorū
 rōes nō p̄nt a nobis cōprehendi: quia ut dictum
 est in deo sunt: et incomprehensibilia sunt: et ca-
 pacitatem nostre intelligentie excedunt.

Et peccatores petūt cōsiliū a fidelibus de mō ui-
 tandi penas et maledictōes dei. C. xxix.

O Fidelissimi xpiani ac deuotissimi sui dei
& ueri m. dici aiaꝝ ueri sacerdotes ac ue
ri religiosi: quibus a deo data est ptas in terra li
gandi atqꝫ soluēdi peccatores & facti estis pasto
res atqꝫ doctores aiaꝝ: & qbus data est ptas offe
rendi deo pro pcōribꝫ ueꝝ corpus xpi. Quis
iuuabit nos miseros pcōres: quis docebit nos fu
gere ab hac uētura ira dei de celo. Quis nobis
dabit cōsiliū optimū a pnti crudelissima guerra:
& ab hac presenti pestilentia: que quotidie nos
deuorat. Quis liberabit nos ab istis infinitis pe
nis ac maledictōibus quas dñs dicit & pmittit se
daturꝫ pcōribꝫ. Heu heu iam iam sumus in tpi
bus illis de quibus dixit Io. in apoca. xx. c. dicit
n. qꝫ iam cōsumati sūt & cōpleti anni mille quibus
finitis soluēdus est Satanas de abisso: Et iam p
plures annos exiuit Satanas de carcere abissi &
data est ei ptas sup oēs pcōres: ut seducit gentes
que sūt sup q̄tuor angulos terre & congregabit
eas in preliū quare numerus erit sicut arena ma
ris. Et iā in pluribus ptibus mūdi cōgregauit et
cōgregat multos xpianos in preliū cōtra alios cri
stianos. Et iam iam pluribus ānis cōgregauit infi
nitos Turcos atqꝫ iufideles cristianos: & quoti
die cōgregat cōtra nos miseros pcōres Et iam totū
regnū grecorꝫ occuparūt: extiminauerūt: & ad nihi
lū redegerūt. Et multas alias puintias ac natōes
cristianorꝫ suo impio subdiderunt. Et quotidie

augentur & multiplicatur contra nos: antiquis
 simi ac maximi draconis astucia qui uocat Sata
 nas: quis aut defendet nos a moribus eius Me
 dici & pastores aiaꝝ: & maxie qui sūt diuites et
 potentes & deū nō timētes qui multi sūt tpe pe
 stis fugiūt de locis morboſis in quibus uiget pe
 stis: & infirmis ex peste a propinꝑre nolūt dicen
 tes tale morbū esse contagiosū. Et pꝑpter exemplū
 illoꝝ sacerdotū qui curā hñt aiaꝝ & fugiunt: Et
 pꝑpter exēplū illoꝝ medicorꝝ: qui magne scie re
 putant: qui de loco morboſo fugiūt: & talibus
 infirmis a propinꝑre aut eorꝝ curā suscipe nolūt
 Oēs inferiores et ignorātes pꝑpter eorꝝ exēplū fugi
 unt ex nimio amore uite pñtis: et maxie diuites
 de loco ad locū: de castro ad castrꝝ de ciuitate ad
 ciuitatem: et quasi omnes fugiunt: propter ua
 num timorem: et nemine perlequente. Pater fu
 git a filio: filius a patre: frater a fratre: Soror
 a sorore: maritus ab uxore: uxor a marito: et ne
 pos a nepote: et amicus ab amico: amica ab ami
 ca: et consanguineus a consanguineo: Domini
 ciuitatum seu castrorum: et prouinciarum non
 recipiunt peregrinos: uenientes a locis infectis
 et expellunt infirmos ex peste: de ciuitatibus de
 castris: et de domibus propriis: Claudunt infir
 mos in eorum domibus propriis: prohibentes:
 ut nullus accedat ad eos: nec de domibus exeāt
 illi: qui curā infirmorum ex caritate suscipiūt.

Quis posset narraŕ crudelitates magnas & mul-
tas atq; iniquitates z pcā q̄ fiūt solū ppter timo-
re m mortis & sepationē aīe a corpe & ppter cō-
cupiscentiā uite t̄palis: De morte aīe nihil curā-
do seu cogitādo. Ex quibus oībus clare & mani-
feste appet q̄ hodiernis t̄pibus in cordibus mul-
toꝝ hoīm fides in deū prēz oīpotētē nō regnat
nec caritas dei nec pximi: nec aliq̄ spes in deo p
Ih̄m xp̄m dñm n̄m: Nec iusticia nec aliq̄ uera
uirtus regnat: Sed in corpibus plurimoz̄ hoīm
regnat supbia: uana gloria: pompa: auaritia gu-
la: luxuria & oīa mala atq; pcā. Et quasi oēs xp̄i
anī a fide xp̄i sūt alieni: ambulātes post cōcupi-
scentias carnīs & post delectatōes mūdi. Prop̄t
quod ira dei uenit in filios diffidentie & iniqui-
tatis & cadent in tēbras inferiores in ignē etnū.
¶ q̄ fideles cōsulūt pcōribus ut currant pro cōsilio
ad deum. C. xxx.

O Stulti & insensati & crudelissimi xp̄iani
& tardi corde ad credendū in oībus que
facta sunt: & que demōstrata sūt per Ih̄m xp̄m
dñm n̄m: qui datus est nobis a deo tanq̄ opti-
mus medicus aīaz̄ & corpoꝝ: Et datus est nobis
ut ipse solus sit sapientia n̄ra & iusticia n̄ra z s̄ac-
tificatō n̄ra z redēptio n̄ra: oblatio nostra: & ut
ipse demōstret nobis uiam ueritatis & uite: & ut
ipse sit mediator pacis int̄ deū & pcōres & nos r̄-
dimat ab oībus pcīs & iniquitatibus sāguine suo.

& ut per mortem suam crudelissima3 det uobis
 uitam eternam. Quid ergo facitis o miseri pcō
 res qui p sanctū baptismū facti fuistis filii dei ui
 ui & ueri Et per pcā uestra facti estis filii diaboli
 p imitationē Et supbi z elati uos ipsos amantes
 z cupidi z blaffemi & pntibus nō obedientes z
 ingrati z scelesti sine affectōe sine pace crimina
 tores: incōtinentes inimites sine benignitate pro
 ditores hōicide fures raptores sine fide sine spe
 sine caritate. qui nec diligitis deuz nec pximos
 uestros nec uos ipsos Currite currite o pcōres q̄
 in xpō baptisati estis: spate in eo qui cū esset iu
 dex hñs ptātem ad odēpnandū pcōres et scūs est
 aduocatus pcōz & redēptor: et cōtinuus in cēl
 sor p pcōribus Audite & obseruate cōsiliū eius &
 nō turbet cor uestz neq; formidet: sed cōtinue
 spate in dño deo uestro p dñm Ihesū xpm: qui
 semp uiuit cuz eo in unitate spūs sancti. Ipse sit
 semper refugiū uestz Ipse. n. erit optimus cōsilia
 rius & liberator nester Consiliū aut̄ eius uerum
 est & certū & eternū & incōmutabile cōtra oēs
 tribulationes & penas & cōtra oēs infirmitates
 & maxie cōtra pestilentia & cōtra omnes maledic
 tiones & penas q̄s dñs dixit se daturz homibus
 propter peccata eorum.

¶ De optimo & incōmutabili & eterno consilio
 dei ad peccatores. C. xxxi.

III Videte cū maxia deuotōe filiū dei qui uo-
cat nos ad pñiam dicens p Ioelem .ii. c.
Cōuertimini ad me in toto corde uō in ieiunio
fletu & planctu et scindite corda uīa & nō uesti-
mēta & uertimī ad deū uestre quia benignus &
mīsericors ē et p̄stabilis sup malitia Et p ezechi-
elē. xviii. c. dicit Ego dñs uertimī & agite pñiaz
ab oībus iniquitatibus uīris Et nō erit uobis in rui-
nā iniquitas uīa Proicite a uobis oēs iniquitates
uestras et p̄uaricatiōes uīras: Et facite uobis cor
nouū et sp̄m nouū Et q̄re moriemī domus israhel
quia nolo mortē p̄cōris sed ut uertat et uiuat:
Et p ezechielē. xxxiii. c. Vīuo ego dic dñs nolo
mortē īpii sed ut uertat a uīa sua et uiuat: cōuer-
timī a uīs uestris pessimis Et q̄re moriemini do-
mus israhel Iusticia iusti nō liberabit eū Et īpietas
īpii nō nocebit ei ī q̄cūq; die uersus fuerit ab
īpietate sua: Et iustus nō poterit uiuere in sua
iusticia in q̄cūq; die peccauerit Et post pauca sub-
dit: Et si dixero impio morte morieris et egerit
pñiam a p̄cō suo feceritq; iudiciū et iusticia: pig-
nusq; restituerit: rapināq; reddiderit et in māda-
tis uite ābulauerit: nec fecerit quicq; īiustū uita
uiuet et nō moriet Oīa p̄cā eius q̄ peccauerit nō
īputabūt ei Iudiciū et iusticiā fecit uita uiuet et
nō moriet. Audi nūc deuote xpiane quid uer-
se aīe pmittit deus et cū q̄nta caritate Osee. ii. c.
dicens Arcū et gladiū et bellū oterā de terra et

(12)

32

dormire faciam te fiducialit̄: et sp̄sabo te mihi
in sempit̄nū: et sp̄sabo te mihi in iudicio: et iu
sticia et m̄ia et miseratōibus: et sp̄sabo te mihi
in fide: et scies quia ego sum dominus.

¶ Exhortatio ad pc̄ores ut ouertant̄ ad dominū
et seq̄ntur eius consiliū. C. xxxii.

Onuertimini ouertimini ergo fr̄s carissi
mi ad dñm deū uest̄r̄: et eius sanct̄issimū
cōsiliū sequimini: qm̄ pius et misericors ē et m̄ie
eius nō est̄ f̄s: Nōne inf̄itam caritatē et m̄iaz oñ
dit nobis pc̄oribus dñs mittēs ad nos Ihesū xpm̄
filiū eius: qui sc̄us est nobis sapientia et uirtus a
deo: iustificatio: sanctificatio: et redēptio: q̄ cū
tanta caritate crucifixus et mortuus est pp̄r̄ pc̄ā
n̄ra: ut nos redimeret a miserabili seruitute. Et
qui dicit p̄ lo. in euangelio. Ego ueni ut uitā ha
beant: et habūdatius habeāt: Hec cōsiderās Da
uid: cū maxia fide et ardētissima caritate: et cer
tissima spe dicebat: Diligā te dñe fortitudo me
a: dñs firma m̄tū et refugiū meū: et liberator me
us: deus meus adiutor meus et sperabo in eum:
Protectōr meus et cornu salutis mee: laudans ī
uocabo dominum: et ab inimicis meis saluus e
ro. Circumdederunt me dolores mortis: et ter
rores iniquitatis turbauerūt me Dolores īferi
cū cū dederūt me: p̄occupauerūt me laq̄i mortis In
tribulatōe inuocaui dñm et ad deū meū clama
ui et exaudivit de tēplo sancto suo uocē meam:

31

Ecce fr̄es carissim̄i Dauid in suis necessitatibus
& angustiis usus est consilio dei cū maxima fide &
spe & caritate: Et dñs exaudivit uocem suā de tē
plo sancto suo Quare ergo pcōres nō curritis ad
eū in necessitatibus & angustiis ur̄is: Dicite mi
hi o pcōres: quare tpe pestis cū tanto timore &
fide fugitis de loco ad locū de domo ad domū
ut uitetis mortem corpalem: & de ciuitate ad ci
uitatem: ut longiori uiuatis tpe. Et quare cōtra
caritatem dei & pximi fugitis ab infirmis ex pe
ste qui sūt pximi uestri: certe ppter ignorantia
hoc facitis quia nō creditis in deū prēm oīpotē
tem & in Ihesum xp̄m filiū eius per quē oīa scā
sūt: Et q̄ solo uerbo restaurat uniuersa & in quo
sumus uiuimus & mouemur & occidit & uiuere
facit pcutit & sanat Vñ dr̄. i. regū. ii. c. dñs mor
tificat & uiuificat deducit ad inferos & reducit.
dñs paupem facit et ditat humiliat & sublimat
Et sapientia dei in ecclesiastico. xxiiii. de se dicit:
Ego m̄r pulcre dilectōis & timoris & agnitionis
& sancte spei In me est gr̄a oīs uie z ueritatis in
me est oīs spes uite & uirtutis Transite a me oēs
qui concupiscitis me.

¶ De maxima ignorantia pcōr̄ qui peccata nō
fugiunt. C. xxxiii.

Quomō pōt esse q̄ in uobis sit tam crassa
& tam supina ignorantia: ut uos pcōres
timetis illa q̄ timenda nō sūt & q̄ ex sui natura

nocere nō p̄nt nec ex natura sua dare p̄nt uitaz
 nec mortē nisi deus talē dederit pt̄atem: deus
 n. creator naturaz est & dator oīs uirtutis z oīs
 potentie seu pt̄atis unicuiq; s̄m mensurā sue pro
 uidentie Oīs. n. pt̄as a deo est: & ut dicit Tho
 mas Quātūcūq; natura aliqua corp̄alis. uel sp̄ua
 lis ponat̄ p̄fecta nō pōt in luū actū p̄cedere nisi
 moueat̄ a deo: q̄ q̄dem motio est s̄m sue p̄uidē
 tie rōem non s̄m necessitatē nature sicut motio
 corp̄is celestis. Non pōt ergo m̄hi nocere: nec
 aer nec locus nec anhelitus īf̄i m̄i. nec aliq̄ cre
 atura s̄m rōem. & uim sue nature: nisi op̄s deus
 uoluerit. & per illas causas q̄ tm̄ in deo sūt. Stul
 ticia ergo magna est. & ignorātia pessima fuge
 re a rebus illis q̄ nocere nō p̄nt. Fuga aut̄ a pc̄is
 & a uitiis & iniquitatibus opt̄ia est: & p̄ ueraz cor
 dis cōt̄itionē ad d̄nm n̄m Ihm̄ xp̄m Et p̄ ueram
 & hūilem cōfessionē reassumēdo uerā uiam & ui
 tam cū max̄ia fide & spe & caritate: Obseruādo
 p̄cepta dei & se ueris uirtutibus exornando: se
 quēdo semp̄ uestigia Ihesu xp̄i. Hec ē aut̄ uera
 & s̄cta & opt̄ia fuga ab oībus malis piculis pec
 catis & ab oībus infirmitatibus s̄m b̄n̄placitū
 diuine uolūtatis. Freq̄ntando illaz deuotissimā
 oīonem quā nos docuit d̄ns n̄r Ihus xp̄s. v3 Pr̄
 n̄r qui es in celis: dicendo eā coram p̄re cū max̄i
 ma fide & deuotōe. Per quā oīoem dabit nobis
 d̄ns ueniaz oīm pc̄oz. Et donabit nobis seip̄m:

& dabit nobis dona spūs factni & oīa alia bona nobis necessaria ad salutē corpis & aīe & libera bit nos ab oībus malis a pestilentia & a guerris & liberabit nos a penis & maledictōibus q̄s pro misit deus seu datuꝝ p̄cōribus: Et infine dabit nobis uitam sempiternam. Illi. n. qui conuertunt ad dñm & pleno corde ac pfecto stant in uera fide: & p̄seuerant in fide Ihesu xp̄i sūt ueri iusti Et de tali iusto scribit̄ sapientie. x. Iustū dedux it dñs per uias rectas & oñdit illi regnū dei: et dedit illi scīam sanctorū: & honestauit illū in la boribus suis & cōpleuit labores illius.

¶ Exhortatio ad fidem spem & caritatem dei: & pximi & ad uirtutes. C. xxxiiii.

O Dilectissimi xp̄iani ac deuotissimi credi te in unū deū prēm oīpotentem scōrem celi z terre: uisibiliū oīm & inuisibiliū Et in Ihe sū xp̄m filiū eius natū ex maria uirgine fm car nem qui uiuit z regnat cū prē in uirtute spūs sã ctū: & diligite eū toto corde & seruate precepta eius & sperate in eū & timete eū: qui. n. sperant in dño hēbūt fortitudinē & assument pennas ut aquile. i. uirtutes & dona spūs sancti: recte uola būt et nō deficient: Et ut ecle. dī Nullus spauit in dño ut cōfusus est et p̄mansit in mādati eius & derelictus est: qui inuocauit illū despexit eū dñs: qm̄ pius z misericors est: qui dimittit in tpe tribulatōis pcā et p̄tector est oībus exq̄rentibus

eum in ueritate: Ve ue illis qui duplici sunt corde: & Ve ue dissolutis corde: z ue illis qui pdiderunt substinentū & dereliq̄runt uias rectas: & diuerteūt in uias prauas: & ue uobis qui secūdam carnem ābulatis z prudentiā carnis: Et ea q̄ mūdi huius sūt q̄ritis De q̄bus dicit Io. ep̄la. i. c. i. Nolite diligere mūdū neq̄ ea q̄ in mūdo sunt Si quis aut̄ diligit mūdum nō est caritas p̄ris in eo: qm̄ oīne quod ē in mūdo ꝓcupiscentia carnis & oculorū est supbia uite q̄ nō est ex p̄re: sed ex mūdo: Et mūdus transibit et ꝓcupiscentia eius: Prudentiā carnis mors est: et sapiētia stulticia ē apud deū. Vñ dicit Apl̄us ad Cor. i. Nōne stultā fecit deus sapiētiam huius mūdi. Et quia mūdus p̄ suam sapiētiam nō cognouit deū placuit deo p̄ stulticiā p̄dicatōis. s. crucis xp̄i saluos facere eredentes q̄ crux xp̄i apud iudeos scandalū erat & apud grecos stulticia putabatur.

¶ De modo standi & pseuerandi in fide et caritate dei & pximi. C. xxxv.

Stemus ergo fr̄es carissimi in deo p̄ fidez ueram et uiuam: et speremus omnino ueniam peccatorum: per merita domini n̄ri Ihesu xp̄i. Diligamus eum toto corde: tota mente: tota aīa: et totis uiribus: Et obseruemus eius p̄cepta: oremus sp̄ ad dñm: intremus in cubiculo cordis cū fide spe z caritate deuote z fideliter orando ad patrem sicut nos docuit Ihesus christus:

qui est sapientia patris: Deuote dicendo Pater noster
qui es in celis. zc. recitemus & deuote dicamus
oī die Credo in unū deū. zc. ut seqtur & creda
mus in oībus articulis catholice fidei: sine aliq̄
exitatione: Teneamus fidem uiuā p̄ bona opa:
Nam fides uiua illuminat uiuificat: & roborat
aīam ut sciat uelit & possit bñ agere mandata z
cōsilia eius adīplere. Teneamus in cordibus cō
tinue diuina precepta. & nunq̄ recedant a cordi
bus nris: Examinemus consciās nras quotidie z
si ī aliquo peccauimus ad spūales aīas & medicos
curramus & p̄ cōfessionē & p̄niam reuertamur ad
dñm quia ipse dixit Conuertimini ad me in to
to corde uro: in ieiunio fletu & planctu: & ego
conuertar ad uos. Ipse. n. semp est patus ad mi
serendū p̄cōribus: quia pius & misericors est: &
multe mīe & uerax. Ipse. n. benigne uocat nos
dicendo Venite ad me uos oīms qui laboratis &
onerati estis: & ego reficiam uos. Tollite iugū
meū sup uos: Discite a me quia mitis sum & hu
milis corde: & inuenietis requiem aīabus uīs.
Iugum. n. meū suaue est: & onus meū leue.
¶ De Bñdictionibus dei ad obseruanda manda
ta eius. C. xxxvi.

Audite & intelligite uos p̄cōres & mundi
dilectores: iniqui: stulti: insensati: dulce
dinem leuitatem suauitatem: et infinita z utilita
tem iugi domini dicit. n. dñs Hoc est preceptū

meum & iugum meum quod hoibus impono:
 pro eorū utilitate & gloria. Diliges dñm deū tu
 um toto corde mente aīa & totis viribus tuis &
 proximū tuū sicut te ip̄m. In istis debus māda
 tis tota lex p̄det & p̄phete: In isto solo p̄cepto
 dilectōis oīa alia p̄cepta continent: qui. n. diligit
 deū & p̄ximū suū cū puro & p̄cō corde oīa alia
 mādata leuite & dulciter implet. Et cū maximo
 gaudio & suauitate ulult & ad sūmam & eternā
 glām puenit. Conuertimini cōuertimini o p̄cō
 res nolite diliger mundū & carnis spurcitas nō
 amate Cōuertimī ad dñm deū ur̄m q̄ pius & mī
 sericors est & multe mīe & uerax: Sulcipite sua
 ue & leue onus p̄ceptorū & mādatōrū dei audite
 & obseruate uoces dñi dei ur̄i. Et audite q̄ dicit
 Moyles ex precepto dñi in deuto. c. xxviii. Si
 audieris uocem dñi tui ut facias: atq; custodias
 oīa mandata eius faciet te dñs deus tuus excellē
 orem cūctis gentibus q̄ uersant in terra Veniēt
 q; sup te uniuerse bñdictōes iste & apphendent
 te si tñ precepta eius audieris: bñdictus eris in
 ciuitate: bñdictus in agro: & bñdictus fructus
 uentris tui: fructus terre tue: fructus iumentorū
 tuorū: greges armentorū tuorū & ouium tuarum
 Et bñdicta horrea tua & bñdicte reliquie tue
 Benedictus eris ingrediens & egrediens: dabit
 dñs inimicos tuos qui consurgent aduersum te
 corruentes in cōspectu tuo. Per unā uiam ueniēt

contra te & per septem fugiēt a facie tua: Et mī-
tet dominus benediōem sup cellaria tua & su-
per oīa opa manuū tuarū. Benedicet te in terraz
quam accepis: suscitabitq; te dominus sibi in po-
pulū sanctum sicut iurauit tibi si custodieris mā-
data domini dei tui & ambulaueris in uis eius
Videbūtq; te oēs terrarū populi q̄ nomen domi-
ni inuocatū sit sup te & timebūt te. Et abunda-
re te faciet dominus oībus bonis: Et multas ali-
as benedictiones promittit obseruantibus legē
suam ibi uidere poteris qm̄ multe sunt. Cōuer-
timini ergo conuertimini fratres carissimi ad oī-
potentissimū & piissimū dñm nrm̄ Ihm̄ xp̄m cu-
ius sapientia ut scribit̄ ecclesiastici. xxiiii. Est mī-
pulcre dilectionis et timoris & agnitionis & sac-
re spei: Et in eo est gratia uie & ueritatis: et in eo
est omnis spes uite & uirtutis. Et spiritus eius ē
super mel dulcis: & hereditas eius dulcis super
mel & fauum Et memoria eius est in generatiōe
seculorum: Qui edunt eum adhuc elurient: Et
qui bibunt eum adhuc sitient: Et qui audiūt cū
non confundentur: Et qui operantur in eo non
peccabunt: Et qui elucidant eum uitam eterna3
habebunt. Hec omnia liber uite: & testamen-
tum altissimi.

¶ De modo uisitandi infirmos de peste: & q̄ ta-
les infirmi non sunt uitādi. C. xxxvii.

Fugiamus ergo fr̄es t̄pe pestis n̄o de loco
ad locū: neq; fugiamus a xp̄o qui nobis
appet in infirmo px̄io n̄o. Visitemus px̄imum
n̄m ex caritate & n̄o t̄meamus quia neq; locus
nec aer neq; anhelitus fratris morboſi s̄ūt cause
eff̄ntes uite ul̄ mortis ex sua natura aur ex natu
ra sue p̄pe inst̄ois: Nam deus est ille qui est crea
tor oī. n̄ gubernator & c̄seruator: Nā ut d̄r̄r̄ eccl̄e.
xi. bona et mala. i. comoda & incomoda uita z
mors paup̄tas & honestas a deo s̄ūt: & dilectio
& uia bonor̄: Et ut finem dicēdi faciamus dica
mus cum Apostolo Ex ip̄o et per ip̄m & in ip̄o
sunt oīa. Et cū sancta mater eccl̄esia publice can
tet: Credo in unum deum patrem omnipoten
tem sc̄ōrem celi & terre uisibiliū oīm & inuisibi
liū Nos cōtinue & sp̄ in hac fide accedamus ad
p̄r̄m d̄ni n̄ri Ihesu xp̄i: sicut docuit nos ipse di
cendo Pater n̄r̄ qui es in celis sanctificet̄ nomē
tuū. zc̄. Hanc aut̄ orōnem docuit nos sapientia
p̄ris ad acq̄rendū p̄ gr̄am oīa b̄ōa p̄ntia z futura
& ad uitādū oīa mala. Cōfidamus nos met̄ip̄os
In uirtute & p̄missiōibus xp̄i & diligamus eū to
to corde seruādō p̄cepta et stemus in timor̄ eius
usq; ad mortē: n̄o diligamus mūdū amor. n. mū
di & uite p̄ntis ip̄ediūt distrahūt nos a diuino a
more & ab amore px̄imor̄ suor̄. Debemus. n.
diligere deū z desiderār̄ separi a uanitate mūdi
& a uanitate tp̄alis uite: dicit. n. d̄ns Luce. xiiii.

Si quis uenit ad me & nō odit prēm suū & mīez
suā & uxorem suā & filios frēs & sorores adhuc
aūt & aīam suā nō pōt meus esse discip'us. Istud
odiū intelligi d3 qñ pp̄ carnalē copulā & inor
dinatū amorē prīs mris uxoris filioꝝ & fr̄m soroz
& uite p̄ntis t̄p̄alis retrahit hō ab amore honoꝝ
diuīno & ab obseruātia preceptoz dei tūc om̄s
consanguineos odire d3: Et Mathei. x. q. amat
prēm aut mīem plusq̄ me nō est me dignus Et q
amat filiū aut filiā sup me nō ē me dignus Et qui
nō accipit crucē suā & seq̄t me nō est me dignus
Qui inuenerit aīam suā pdet eā: et qui pdiderit
eam pp̄ me inueniet illā: Qui ergo uitā corpa
lem cōsuat faciendo cōtra caritatē dei & p̄xi & la
ciendo cōtra preceptū pdet aīam suā Et qui uitā
ponat in piculo mortis corp̄alis pp̄ amorē dei
& pp̄ caritatē p̄xi inueniet uitā etnā in glā sem
piterna. Si quis ergo uisitaret infirmū ex peste
tūndo contagiū aut mortē corp̄alem quā stulti
amatores mūdi indebite timent. Et pp̄ hoc deo
pmittēte moreret̄. vir bonus bt̄us esset & uitā
ppetuā acquireret: Et qui p̄ximū suū cui obli
gatus esset & eū infirmū ex peste nō uisitaret &
et subuenire posset circa nccitatē corp̄is & aīe sa
lutem pp̄ timorem mortis fugeret ab eo & nō
subueniret ei hōicida esset et dānatus si se nō cō
uerteret ad p̄niam. Carissimi frēs ac fideles xp̄i
ani nō fugiamus nō fugiamus a fr̄ibus nr̄is zin

firmis ex peste z uisitemus xpm in talibus infir-
 mis cu oi caritate no expellamus eos a domibus
 eorū no claudamus eos in domibus ppriis no p-
 hibeamus trāseūtibus p uias publicas ut tran-
 sū nō possint: nō inferamus pxis nris iniuriā ppter
 timorem tagii & ppri timorem mortis corpalis
 Sz subueniamus eis in infirmitatibus eorū licet
 nobis infirmis subueniri cupimus. Nō cessemus
 aliquo mō ab opibus caritatis qbus opibus ob-
 ligati sumus. Nā dñs cū uenerit ad iudicandum
 dicet obūātibus opa caritatis. Venite bened-
 cti p̄res mei possidete patū uobis regnū a cōstōne
 mūdi. Sz nō obūātibus opa caritatis & mīe di-
 cet dñs Discedite a me maledicti in ignem etnū
 qui paratus est diabolo & angelis eius. Exuriui
 enim & non dedistis mihi manducare. Sitiui &
 non dedistis mihi bibere. Hospes eram et non
 collegistis me: Nudus eram et non cooperuistis
 me Infirmus & in carcerem: et non uisistis me
 Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes. Quan-
 do te uidimus exurentem aut sitientem. aut ho-
 spitem: aut nudum aut infirmum: aut in carcerem
 . et non ministrauimus tibi. Tunc responde-
 bit omnipotens et iustus deus illis dicens: Amē-
 dico uobis quam dñi non fecistis uni ex minori-
 bus istis: nec mihi fecistis: Et ibunt in suppliciu
 eternum . Iusti autem in perpetuum uiuent: in
 uitam eternam.

¶ Exhortatio ad uisitandū infirmos de peste ex
caritate nō timendo mortem. C. xxxviii.

QUoniam ergo unicuique hoīum a deo sit statu
tum certū & determinatū tempus uite &
mortis et mutari nō possit aliqñ aut aliqua uia:
& cuz hec uita temporalis sit odibilis et detesta
bilis Et cū mors ista corpalis toto corde & totis
uiribus desiderāda sit nō fugiamus frēs: nō fugi
amus mortē quā nemo sapiens uitare potuit. di
cit Cassiodorus Mors. n. necessariū munus est:
Fiat uolūtariū quod futuz est necessariū Offer
amus deo p muneē quod p debito tenemur red
dere. Visitemus xpm in infirmis ex peste: Iue
mus illos ex caritate ī oībus eoz necessitatibus
Non terreat nos timor mortis nō morbi otagiū
Subueniamus infirmis Inducamus illos ad pco
rum pñiam: Exhortemur eos ad uirtutes & bo
nos mores ad desideria caritatis dei & pximi Et
bonū quod nobis uolumus uelimus & pxio: cer
te qui tali mō uisita bit xpm in infirmū ex peste
lz cū uano timore mortis: ppi hoc citius ad per
fectā deueniet caritatē: qm ut dixit ueritas mai
orē caritatē nemo hz ut aīam suā ponat. zc. hu
ius. n. caritatis calor extinguit uenenū et ipeū
ignis obdurat ora leonū: fugat aciem gladii. In
fide tñ dñi nostri. Vñ apls ad hebreos dicē San
cti p fidem uicerūt regna opati sunt iusticiā ad
epti sūt repromissiōes: Obdurauerūt ora leonū

Extinxerunt impetum ignis Effugauerunt aciem
gladii. Conualuerunt de infirmitate fortes fac
ti sunt in bello. Caritatis autem feruor ipse de
us est: et qui manet in caritate in deo manet &
deus in eo. De his enim qui in caritate sunt: di
cit dominus per Marcū: In nomine meo demo
nia eicient: linguis loquentur nouis: serpentes
tollent: Et si mortiferum quid biberint non eis
nocebit. Sup egros manus imponent: et bene
habebunt. Timeamus deum: quia ut dicit Ihūs
sirach ecclesiastici p̄mo Timor domini gloria et
gloriatio: et leticia et corona exultatōis timor
dñi delectabit cor et dabit leticiaz et gaudiū in
lōgitudinē dieꝝ Timēti deū bñ erit in extremis
Et in die defunctionis sue benedicetur.

¶ Exhortatio ad caritatē dei et pximi et ad opa
misericordie. C. xxxix.

QXerceamus frēs nos ipsos in opibus cari
tatis et pietatis Tante. n. uirtutis est cari
tas ut resistat dño irato cōtra supbos p̄cōres tenet
aūt eū ne seuiāt cōtra eos z ne eis faciat malū face
re quod eis dixit. p̄ ezechil. dicit: q̄ si ui de eis uiꝝ
q̄ inponeret se septem z staret in oppositū cōtra
me ne disipem eā et nō inueni Et Moysi dicebat
Dimitte me ut irascatur furor meus contra eos
Quot miracula fecerunt sancti per caritatem:
Infinita certe. Siquis aūt infimum expelle uisi
tauerit: et p̄cepta domini serauerit iustus erit.

Iusti autē in perpetuū uiuent & apud dominū
est merces eorū. Et ut ait psalmista oculi domini
sup iustos & aures eius in preces eorū. Et iustum
deduxit dominus per uias rectas & ondit illi re
gnū dei. Et uidebit filios filiorū suorū. Et beatus
& uere beatus erit: qui in uita sua sollicite & ui
ua fide cū pximo suo exercuerit opa misericor
die. In domino enim morietur & in pace requie
scet. Finē dicendi faciamus: Infinita enim esset
materia scribendi: Vnus quisq; enim timeat et
diligat deū & mandata eius obseruet. Quia in
his duobus consistit felicitas hominis in hac uita
& facilius puenit ad gloriam sempiternam.

¶ De pfectissimo mō acqrendi grām dei & sani
tatis aīe & corporis. C. xl.

Qui ergo uoluerit infirmitatez uitare aut
de infirmitate cōualefcere: Primo ad do
minū deū optimum medicū: qui solo uerbo re
staurat uniuersa humiliter & deuote recurat &
se ad deum conuertat credens plena fide a dño
obtineē quod q̄rit aut melius put sūmo medico
uisū fuerit expedire. Deinde se in māibus medi
corū corporūz tradeē dī: Et hīc ē q̄ eclā medicis p̄
cipit sub p̄a anatematis ut infirmis p̄mū suade
ant q̄ p̄ p̄niam ad dñm reuertant: deinde medi
cis: diē. n. dñs in ecle. Onera medicū pp̄r necessi
tatē & enī illū creauit deus altissimus ab eo est
oīs medicīa a rege īcepit & diē altissimus creauit

medicinam & uir prudens nō abhorrebit illam
 Debemus nihilominus & sperare & credere q̄
 tm̄ opabitur medicus & medicina: q̄ntū placuerit
 altissimo a quo solo & nō ab alio medicus sc̄iaz
 intellectū medicinā uirtutez & infirmi sanitatē
 suscipiūt. Et hinc est q̄ nō semp infirmitatez ex
 pellūt Nec alicui tps uite ul' mortis suo ingenio
 cōsilio uel arte elōgare aut breuiare p̄nt: Istud
 enim tempus ut dictum est non est in potestate
 hoīs sed solius dei: qui uiuorū & mortuorū dñs ē
 & conducit ad inferos & reducit Amen.

¶ Unusquisq; ergo positus ī libero arbitrio seu
 ī libertate arbitrii eligat illam uiam quā uult:
 aut uiciorū cum pena eterna: aut uirtutū cū gl̄a
 & gaudio sempiterno in secula seculorū Amen.

¶ Pateat omnibus qualiter ego Anthonius de
 Sens de paupibus Ihesuatis Et ep̄s fulginatēsis
 submitto me correctioni san. Ro. ecle. Et oīa q̄
 cunq; aliqñ dixi aut scripsi uel dicam uel scribā
 quia semp credidi & firmiter credo omne illud
 quod san. Ro. tenet ecclia iubet & precipit.

¶ Ego frater Cherubinus de Spoleto ordīs mi
 norū diuini uerbi predicator indignus: legi dili
 genter totū hunc tractatū seu opusculū & meo
 iudicio omnes cōclusiones atq; sn̄e in eo cōten
 te sane sunt catholice atq; uere: ac tales sensio:
 Et in his scriptis manu propria sic fateor: saluo
 tamen semper saniori iudicio.

¶ Reuerendo in xpo p̄ri et dño .d. Anthonio
senensi ep̄o fulginatensi: Fr̄ Gabriel de Brunis
de Barulo puincie regni ordinis p̄dicatoꝝ sacre
theologie p̄fessor l3 insuffns. S. d. Cū breue op
pusculū de diuina p̄uidencia t̄minū hūane uite
prefigente nō hūana sapientia sed diuino sp̄ira
mie fretus edideris: instant me rogasti ut de his
q̄ in prefato libro cōtinent̄ quid sentire: quid ue
sapem indicaꝝ uellem. Ego aut̄ mei ipsius cōsciū
et īperitie mee non ignarus cū tenuis et exilis in
geniū sim Veritus sum hoc attēptare uelle S3 de
his z sup̄ his quid sentiat quid ue sapiat p̄nceps
theologoz̄ diuus ille Tomas aquinas: totius ec
clesie singulare lumen in mediū adducam.

¶ Quid cōtinet̄ sūmatim in hoc tractatu.

Quamuis in libello hoc cōtineant̄ cōclusiōes ue
re ac theologice tamē p̄ncipaliter sunt tres.

¶ Prima conclusio: Deus non solum presciuit t̄
minū uniuscuiusq; ueꝝ etiā statuit atq; prefixit.

¶ Secunda Terminus a deo prescitus statutus z
prefixus: nec anticipari nec differri potest.

¶ Tertia fugiētes pestē nō subfugiēt qn nō mo
riant̄ tempore prestito statuto & prefixo a deo.

¶ Prima conclusio cōtinet̄ duo mēbra: p̄mū q̄ de
us presciuit t̄minū cuiusq; zc. Secundū q̄ illū p̄
fixit & statuit: Primū mēbr̄ p̄me cōclusionis sic
declarat̄ & pbat̄: Oīa entia p̄ntia p̄fita z fu
tura: oīa loca t̄pa et q̄ in prefatis locis et t̄pibus

facta sunt fiūt et fient deus presciuit ab eteino:
 et q̄ plus est q̄ nunq̄ fuerit nec sunt nec erit deus
 presciuit: Sed uita sanitas infirmitas et mors fi
 unt et fient loco et tpe ergo deus. zc: Minor est
 nota et maior declarat p̄ Thomā i p̄ma pte q̄oe
 xiiii. arti. ix. in corpe q̄ois dñtem: q̄cunq; igitur
 p̄nt per creaturā fieri cogitari dici ul' etiam que
 cunq; ipse facere p̄t oīa cognoscit deus etia; si
 actu nō sint: Et pro tanto dici p̄t q̄ hz etia; nō
 entium scīam. Sed horū que non sunt actu Actē
 denda est quedam diuersitas. Quedam enim
 licet non sint in actu nunc: tamen uel fuerunt:
 uel erunt: Et omnia ista dicitur deus scire: scien
 tia uisionis. Quare est intelligere: de quod est
 eius essentia eternitate mensuretur: que sine suc
 cessione existens totum tempus comprehendit
 presens intuitus dei fertur in totum tempus: eti
 am omnia que sunt quocunq; tempore sunt: sub
 lecta sunt sibi presencialiter: Et sic habes proba
 tum p̄mum membrum prime conclusionis: per
 lumen ecclesie sanctum Thomam aquinatem pre
 dicatorum ordinis. Secundum membrum pri
 me cōclusionis: sic declaratur et probatur: Om
 ne causans aliquod statuit illud: sed omnipoten
 tis eterni dei scientia causat omnia scita ab eo:
 Ergo cum deus omnipotens creator omnium ui
 sibiliū et inuisibiliū terminū uite p̄sciuerit ut de
 claratū est sequit' q̄ etiā terminum uite statuerit

Maior est manifesta & minor pbatur per factū
Thomā p̄ma pte. q. xiiii. articulo. viii. dñtem :
Manifestū ē aut̄ q̄ deus p̄ intellectū suū causat
res cū suū esse sit tuū intelligere. vnde necesse ē
q̄ sua sc̄ia sit cā rex̄ secundū q̄ h̄z uolūtatem cō
iūct̄m. Et p̄z p̄ Augu. v. de trinitate. d. Vniuer
sas creaturas & sp̄uales & corpales nō quia sunt
nouit deus sed ī deo sūt q̄a nouit. ¶ Secūda con
clusio q̄ terminus uite a deo p̄scitus statutus et
prefixus nec anticipari nec differri possit declar
atur: dcm̄ est. n. q̄ sc̄ia dei est cā rex̄ secundū q̄
h̄z uolūtatem diūctam. uolūtas aut̄ dei semp̄ &
infallibiliter īplet̄: ut declarat. s. Tho. in p̄ma
pte. q. ix. arti. vi. in corpe q̄stionis dicens Cum
uolūtas dei sit cā ulis oīm rex̄. Impossibile ē q̄
diuina uolūtas suū effc̄m nō cōsequat̄. Cū ergo
deus uolūtate sua statuerit t̄minū uite uniuscui
usq̄: tūc igit̄ morient̄ quo tpe deus statuerit: &
sic nec preueniri nec differri poterit mors.

¶ Tertia cōclusio fugiētes pestē nō subterfugiet̄
quin nō morient̄ tpe p̄scito statuto & p̄fixo
a deo. q̄ sic declarat̄: quia ut ex premissis h̄etur
deus p̄sciuit oīa loca tpa & q̄ in ipsis fiūt & fiet̄:
Tūc sic deus p̄sciuit Pet̄z moritur̄ fore in ci
uitate senax̄ die. viii. decēbris hora. xv. Petrus
fugiens ciuitatem senensem tempore pestis: aut
redibit̄ senas & ibi moriet̄ die. viii. decēbris ho
ra. xv. aut non: Si redibit̄ & moriet̄ loco & tpe

predictis habetur propositum. s. q̄ aufugere nō
 prodest: Sin aut̄ non redibit & non morietur:
 loco & tempore prestitis a deo: ergo aliter eue
 niet q̄ deus presciuerit. ergo per consequens sci
 entia dei erit fallibilis q̄ non solū est absurdum
 uerum etiam hereticū ergo potius standū est in
 p̄mo: v3 q̄ si deus p̄sciuerit petrū fore moriturū
 peste senis. viii. decembris hora. xv. q̄ fugiat ul̄
 non fugiat infallanter moriet̄ peste senis. viii.
 decembris hora. xv. ¶ Sed Reuerende p̄r Ista
 conclusio trahit post se magnam caudam quia
 dicet aliquis stante casu posito q̄ deus presciue
 rit petrū fore moriturū infirmitate loco et tpe:
 supra seq̄retur q̄ petrus non posset aufugere se
 nas Et per consequens q̄ prescīa dei necessitaret li
 berū arbitriū petri quod est contra omnem sco
 lam theologorū. Qua de re optime mi Antoni
 quia ista materia longiorem requirit inq̄sitionez
 q̄ citius opam ocio dabo ad tuam dñationē bre
 uem officiam tractatulū Qualiter infallibilis pre
 scīa dei stat cū his q̄ contingūt & contingenter se ha
 bent ex pte liberi arbitrii. Et qualiter infallibi
 lis prescīa dei non necessitat liberū arbitrium.
 ¶ Pro nūc ergo dicamus q̄ si deus presciuit Pe
 trum moriturū peste senis. viii. decembris hora
 xv. q̄ petrus infallanter moriet̄ peste senis. viii
 decēbris hora. xv. remanēte libera nolūtate pe
 tri ad fugiendū uel non: ad redeundū post fugā

uel non redeundū post fugam . Et ista est cōclu-
sio theologalis uera sancta & inuiolabilis. zē.
Vtrum aut sit licitū fugere tpe pestis loca contagi-
osa & hoīes morbo epidēmie laborantes & utz
sit p̄c̄m nō est p̄ntis speculōis. Et ita p̄p̄osituz
pro quo orōnum suffragia Reuerende p̄r & do-
mine repetatis si placet. Vale feliciter.

Ego fr̄ Iuus de senis fr̄m suoz s̄acte mar-
ie in theologia uocatus maḡr & si indig-
nus: uolens ueritati p̄bere testimoniū c̄tra ipug-
nātes & ueritati detrahētes Dico totū supra scri-
ptū tractatū per. R. p. d. A. ep̄m fulginatēsem
cōpositum uidi & p̄ctatim legi: nec repi aliqd
maledc̄m in eo: aut nō c̄sonū ueritati: sed oīa ca-
tholice dicta p̄ut Reuerendi p̄rēs Peritissimus
doctor & eximius magister Gabriel de regno sa-
cri ordinis fr̄m p̄dicatoz. Et uerbi euāgelizator
p̄cipuus fr̄ cheurubinus ordinis minoz suis sub-
scriptionibus affirmārt ut patet supra Miror t̄n
non parum de illis qui contradicunt: dicentes
q̄ ex processu conclusionum: & sententiarum
predicti tractatus: tollitur liberum arbitriū ho-
minis cum nullo modo hoc sequatur: ex supra
scriptis in supradicto tractatu: Et propter hoc:
ego prenomatus frater Iuus me subscripsi sal-
uo tamen semper meliori & pitiori iudicio: sub-
mittens hec & omnia mea dicta determinatōni
sancte matris ecclesie catholice.

Responſio contra Magr̃m Petrum

AD laudem & gloriam oī potentis dei
 & gl'ose uirgīs marie totiusq; celestis
 curie triūphantis & ad salutem aīarū
 Ego Anthonius fulginatenſis ep̃s . Intendo rñ
 dere cuidā olim mg̃ro petro qui in quodam ſuo
 tractatu ſeu ope formaliter ita ſcribit . Periculo
 ſam op. ego repi inter hoīes cum de infortuniis
 hoīm locūtur ut dicāt ita determinātū fuerat fu
 turū eſſe aut a celis aut a deo: Et preſertī de mor
 te hoīs arbitrant̃ ſtatutū eſſe terminū uite ut ne
 q; elōgari poſſit neq; accellerari. Et in itū q̃ plu
 res huiōi hoīm ſup illud Iob : Breues dies hoīs
 ſūt & numerus mēſiū eius apud te ē Cōſtituiſti
 terminos eius : qui preteriri non poterunt: Ac
 cedit etiam illud Iheronimi ad eliodorum Pla
 tonis ſententia eſt: omnem ſapientis uitam me
 ditationem eſſe mortis : Debemus ergo & nos
 animo premeditari : quid aliquando futuri ſi
 mus : & quod uelimus nolimus abeſſe longius
 non poteſt: Et etiam id idem patet per Beatum
 Gregorium in moralibus. xii. Quamuis omni
 potens & eterne deus: illud tempus uniuſcuius
 q; ad mortem percipiat : quo eius uita termina
 tur: nec in alio tempore quſquam mori potuit
 niſi in ipſo quo moritur. Statutum etenim eſt:
 q̃ntum in ipſa uita mortali temporaliter uiuat.

206

Heronymus
Plato

Gregorius

Gratiani

Aug⁹

Item

Paul⁹

Item est & illud gratiani. xxiii. q. iiii. c. nabuch
 odonosor in. C sed in his ubi clare p̄dcās snias
 approbare uir d. cens. q̄uis certissime sciamus ne
 minē ultra t̄minū a deo sibi p̄fixū esse uicturuz
 t̄n oībus lāguentibus nō in agrue medemur: di
 cit etiam Aug. in li. de con. & gr̄a. In p̄tate dei
 est q̄ diu quiq; in hac uita maneat: nec moritur
 hō absq; dei ordinatissima dispōe. Verū hi di
 cit Petrus. Hec assertio uisa est piculofissima &
 falsissima. Periculofissima q̄dem quia si deus di
 sposuit me mori tali die & tali hora: q̄q; ego ne
 sciam determinate illā Sequit̄ q̄ ego possū auda
 cter aggredi om̄e piculū quia si deus ordinauit
 q̄ ego nō moriar in illis piculis nō nocebūt mi
 hi. Et isto mō ego possem uersari cū peste affe
 ctis: & possem me mergere in pfundū pelagi: Et
 proicere me de altissima turri: quia ex nullo eo
 rum moriar si deus ordinauit q̄ ego tūc nō mo
 riar: & si deus ordīauit q̄ ego tūc moriar uelim
 nolim oportebit me sic mori. Secūdo loco di
 cit Petrus Volo pbare q̄ hec op. sit flā ad quod
 probandū allegat Aplm d̄ntem Si d̄nm glorie
 cognouissent nūq̄ crucifixissent q̄si dicat Cruci
 fixio uenit ex incognitōe quia nō cognouerunt
 d̄nm glorie iō crucifixert. aut opz d̄re q̄ non ha
 buerūt crucifixiōis libertatē: & p̄ hāc auctem a
 postoli: Petrus sophisticē arguit improbando
 uerba apostoli Item allegat xpm dicentē Tēpus

meum non dum uenit tps aut uestre semp est paratū: Sed auctoritas ista nihil pbat quia non loquitur de tpe mortis sed de tpe glorie xpī & de tempore glorie mūdane quam gloriam munda nam ipsi iudei q̄rebant. Vñ dixit xp̄s: Tempus meū. i. glorie mee non dū uenit Tempus autez ur̄m qui queritis gloriā mundi semp paratū est uobis quia gl̄a mūdi per libertatem arbitrii sp̄ uelle q̄rere potestis Et isto mō intelligit sup illo loco euāgelii Nicolaus de Lira. Tertia auctoritas quam maḡ petrus allegat est ut dicit dñs: Nolite timere eos qui occidūt corpus aīam aut nō pnt occidere: q̄si dicat Corpus pnt occidere sed nō aīam ergo mors est in ptāte hominis sed hoc est fīm quia ut infra dicit & demonstrabit malignitas hominis per libertatem arbitrii pōt habere cupiditatem occidendi sed non h3 potestatem nisi dominus dederit: omnis enim prās a deo est. Quarta auctoritas quam allegat magister petrus est Augustini dicentis Nouerat deus mutare sn̄iam si noueris mutare uītam hoc ītelligitur de sententiā cōminatoria & antecedēti non de illa que est secundū consequentez uoluntatem dei. & secundū eius consiliū: Et secundum illud quod deus consequenter uult: quia uoluntas dei consequens est immutabilis: & in reprehensibilis. Et pro conclusione subdit dicēdo: In nr̄a ptāte est: aut q̄ ipse met hō se ipsum

Joannij

Joannij

Nicolaus

Mag.

Aug.

interficiat aut ut alium interficiat : quasi uelit
dicere : ex hoc & ex omnibus supradictis clare
patet q̄ tempus mortis uniuscuiusq̄ non est de
terminatū a deo. Magister Petrus uolens osten
dere q̄ terminus mortis non sit unicuiq̄ a deo
constitutus : & q̄ mutari possit & q̄ infortunia
hominum non sint a deo: Superbe & presump
tuoſe dicit multa contra catholicam fidem : &
contra sacram scripturam: contra dicta prophe
tarum : contra doctrinam domini nostri Ihesu
xpi: contra apostolos: Et contra sacros doctōrs
eclēſie. Et q̄ Magister Petrus loquatur contra
fidem probat̄: Fides catholica firmiter & inui
olabiliter tenet in ſimbolo fidei q̄ deus est pater
omnipotens & factor celi & terre & omnium ui
ſibiliū & inuiſibiliū: Et Apōſtolus. xi ad Roma
nos dicit ex ipſo & per ipſum & in ipſo ſunt oīa
Et Io. euangelista in p̄ncipio ſui euangelii: deus
erat uerbum hoc erat in principio apud deum:
omnia per ipſum facta ſunt & ſine ipſo factum
eſt nihil. Et Auguſtius de ciuitate dei li. v. c. xi.
dicit Deus eſt omnipotens creator & factor oīs
anime atq̄ omnis corporis & poſt pauca ſubdit
A quo eſt omnis modus omnis ſpēs oīs ordo: a
quo eſt meſſura numerus & pondus: a quo eſt
quicquid naturaliter eſt cuiuſcunq̄ generis eſt:
cuiuſcunq̄ extimationis eſt. Quomodo ergo:
qua ſuperba audacia dicis tu Magiſter petre q̄

ſimbol.

Paul.

Ioan.

Aug.

44
infortunia hominum & mors hominis & tēpus
mortis non sunt a deo . Et maxime cum Iob &
Iheronimus & Gregorius & Augustinus expres
se dicant q̄ tempus mortis hominis sit constitu
tus a deo & mutari non pōt: Et tenent firmiter
q̄ omnia uisibilia & inuisibilia sunt facta a deo
prout & sicut in simbolo fidei continet̄ . Et ecle
siastici dicitur: Bona & mala: uita & mors: pau
peras & honestas a deo sunt: Sapientia & disci
plina & scientia legis est apud deum: & dilectio
uite bonorū est a deo : Et Gregorius . xvi . mora
lium dicit: Nulla que in hoc mūdo hominibus
fiūt absq̄ omnipotentis dei occulto consilio ue
niunt: Nam cūcta deus presciens ante secula de
creuit qualiter per secula disponātur: Statutus
quippe iam homini est uel q̄ntum huius mundi
prosperitas eleuet uel q̄ntum aduersitas feriat:
ne electos eius aut imoderata prospitas eleuet:
aut nimia aduersitas grauet. Omnia ergo secū
dum catholicam fidem facit & fecit deus: uisibi
lia & inuisibilia. Et sic Magister petrus cōtra ca
tholicam fidem locutus est: quam nisi quisq̄ in
tegra m̄ inuolotamq̄ seruauerit: ut dicit Atha
nasilus absq̄ dubio in eternum peribit. Credo ta
men q̄ maḡ Petrus ī fine uite sue se correxerit
quia ut dicunt fratres nostri Ihesu ati: qui in fi
ne uite sue uisitarunt eum: q̄ diligenter confes
sus est pcā sua & accepit sanctissimū corpus xp̄i.

206.
Iheronim
lib. 3

Eccl. 10

Gregon.

Athanasius

Dicit etiam magr Petrus q̄ In ptate hoīs est se
iactare in pfundo pelagi & de altissima turri &
se ipm interficere. & etiam hoīes pnt se ipsos int
ficere & pnt uitare mortem tpe pestis: iugiendo
ab infirmis ex peste: & fugiēdo de loco ad locū
Et per libertatez arbitrii pnt facere bonū & ma
lum Vult ergo magister petrus q̄ homo p liber
tatem arbitrii a deo tibi dataz possit facere mul
ta sine deo quasi deus nō se impediāt. Hec tenē
do in suo opusculo & scribendo incidit in here
sim pelagianoz qui añponūt libez arbitriū di
uine grē dicentes sufficere uolūtatem adimplen
da diuina mandata. Et ista opinio fuit reproba
ta tanq̄ heretica ut pbatur in. c. quidā heretici
in. C. pelagiani. xxiiii. q. iiii. In hāc. n. heresim
cidit magr petrus: quia nō intellexit qd sit libe
rum arbitriū hoīs & in quo cōsistat ista libertas
arbitrii grōse data hōi ab ipō deo. Dicebat. n.
pelagius hoīem per libertatē arbitrii posse sua
re mandata diuina contra illud quod dicit Apłus
Velle adiacet mihi. pficere aut nō inuenio: ac si
diceret habeo libertatē nature sed nō habeo po
testatem seu libertatē grē: ideo nō est apud me
pfectio boni. Nam ut dicit Bernardus in li. de
grā & libero arbitrio. Ad libez arbitriū q̄ntuz
in se est nō ptinet: aut aliqn̄ ptinuit posse uel fa
pere sed tm̄ uelle. Et libez arbitriū nō facit crea
turam potentem nec sapientē sed tm̄ uolentem

Paulg.

Bernardus

Vnde dicit Augustinus in suo soliloquio Stulta
 p̄sumptio oīs carnis: nō est hoīs posse quod ue
 lit: aut scire quod possit & uelit: sed a te potius
 gressus hōis dirigūtur Non h3 ergo hō ptātem
 per suū libez arbitriū de mergēdi se in p̄fundo
 pelagi: aut se iactandi de alta turri: aut se ipsum
 interficiendi: aut aliū hoīem nisi dñs deus talē
 ptātem hōi dederit. ut sibi uel alteri noceat Di
 cit. n. Aplus ad Romāos Nō est ptās nisi a deo
 quod nō tm̄ de ptāte boni sed etiā de ptāte ma
 li intelligi oportet: ut dicit mgr̄ sen. li. ii. c. sed
 pluribus scōp̄ uersiculo cū pilato ueritas dicat.
 Nō haberes ptātem in me nisi esset datū tibi de
 sup. Naz ut diē Augu. Malitia nempe hoīm cu
 piditatē nocendi p̄ se h3 ptātez aut si ille nō dat
 non h3. Ideo diabolus anteq̄ aliqd tolleret Iob
 dicebat dño: Mitte manū tuā. i. da ptātem quia
 nocentiū ptās nō est nisi a deo sicut sapīa dicit.
 Per me reges regnāt & tirāni p̄ me tenent terrā
 Vnde Iob de dño ait: qni facit regnare ypocritā
 propter p̄uersitatē populi: Et de populo ysaēl
 dicit deus dedi eis regem in ira mea: Augu. sup
 geñ. dicit. Nocendi. n. uolūtas pōt esse ab hoīs
 aīo: ptās aut nocendi nō est nisi a deo. & hec ab
 dita aptq; iusticia. Nam p̄ ptātem diabolo datā
 iusto deus facit suos: De hoc etiam Gregorius
 in moralibus ait Tumoris elatio nō ptātis ordo
 in crimine est: potentiam deus tribuit: elatōem

Aug⁹Paul⁹Magi sententia
Iohannis
Aug⁹

Iob.

Iob.

Aug⁹

Gregorius

uero penitentie malitia nostre mentis inuenit :
Tollamus ergo quod de nostro est quia nō potē
tia iusta sed actō praua dāpnatur. His auctori-
tibus aliisq; pluribus euidenter ostēditur q̄ non
est potestas boni: ul' mali cuiūq; nisi a deo equo
& si te lateat equitas. Et Sapiētie. xvi. scriptum
est Tu es domine qui uite & mortis habes impe-
rium & deducis ad portas mortis & reducis : Et
eclē. x. c. scribitur Bōa & mala uita & mors pau-
pertas & honestas a deo sūt. Falsa est ergo cōclu-
sio Magistri Petri & contra sacram & sanctam
scripturam : Nam potestas hominis ut possit se
mergere in profundo pelagi & se iactare de alta
turri & se ipsuz interficere: & q̄ unus homo pos-
sit aliū interficere & q̄ tempore pestis possit ho-
mo illud tempus uite quod sibi statutū est a deo
elongare per fugaz aut aliquo modo abbreuiare
per propriam industriam. Talis. n. potestas uite
& mortis non est in homine neq; hoc habet ex
libertate arbitrii. Sed oīs potestas ut supra pro-
batum est a solo deo est qui omnia uisibilia &
inuisibilia facit ut in simbolo fidei continetur:
Et ut dicit Augustinus in. y. de ciuitate dei. Et
Beatus Anselmus in li. de concordia prescīe dei
& liberi arbitrii dicit: Omnis quippe qualitas:
& oīs actio & qcquid aliquā h3 essentiam a deo
est a quo est omnis iusticia & nulla iniusticia: Fa-
cit ergo deus omnia siue iusta siue iniusta uolū

Sapient.

Aug.
Anselm.

46
tate fiant: Id est bona opa & mala: In bonis qui
dem facit deus q̄ sunt & q̄ bona sunt: In malis
uero facit q̄ sunt & non q̄ mala sūt. Nam omni
rei esse iustam uel bonam est aliquid esse: Nulli
uero rei est esse aliquid: iniustam uel malam esse
Et ut finem in hac parte faciamus: Incōcussē &
incunctanter teneamus liberę arbitriū hominis
sine grā p̄ueniente coopante & adiuuante non
sufficere ad iusticiam & salutem obtinendaz: Et
ita tenet Beatus Thomas in quodam tractatu
de grā: Et Beatus Bernardus de libero arbitrio
dicit etiā Thomas q̄ nulla creatura nulla natu
ra q̄ntumcūq; ponat p̄fecta non pōt in suū actū
procedere nisi moueat a deo que quidem motō
est secundū sue p̄uidentie ratōnem non secundū
necessitatez nature sicut motio corporis celestis
Et dominus noster Ihesus xp̄s filius dei dicit de
se Io. xi. Filius nō potest a se quicq; facere. Item
dicit non possū ego a me ipso facere quicq; Item
dicit Ego ex me ipso nō sum locutus sed qui misit
me pater ipse mihi mandatu3 dedit quid dicam
& quid loquar. Et Io. xiiii. dicit Verba que ego
loquor uobis: a me ipso non loquor: pater au
tem in me manēs: ipse facit opera: Non creditis
quia ego in patre: & pater in me est: Si ergo Ihe
sus Christus: qui est filius dei: qui tanquam ho
mo habet liberę arbitrium: dicit q̄ non pōt quic
quā facere sine deo patre suo. Tu magister petre

s. Thomas
Bernardus
Thomas

Ioan. 11

Ioan.

Ioan. 17

quomodo dicis possū me ipm interficere possū
etiā aliū occidere uel alteri nocere: si uoluerō
possum fugere a loco pestifero & uitare morte
Cum uita & mors hoīs sit in ptāte dei Dicit. n.
dñs deus per Moysen in deutro. xxii. de māda
to dñi loqntem populo in psona dñi: videre q̄
ego suz solus & nō sit alius deus preter me Ego
occidam & ego uiuere faciam: pcutiam & ego sa
nabo. Et nō est qui de manu mea possit eruere:
Leuabo ad celū manū meam & dicam uiuo ego
in eternū. Si acuro ut fulgur gladiū meū & ar
riperit iudiciū manus mea Reddam ultionem
hostibus meis & his qui oderūt me retribuā. Ine
bria bo sagittas meas sanguine & gladius meus
deuorabit carnes. Et ut dicit Nicolaus de Lira
sup yonam pphetam oīa q̄ntumcūq; minima di
uina p uidentia disponūtur. Nōne ut dicit ps:
dominus mortificat & uiuificat deducit ad infe
ros & reducit: dominus paupem facit & ditat:
humiliat & sublimat & subleuat. Iam clarissime
cognoscere pnt defensores Magistri petri p ea
que supradicta sunt q̄ eius opinio est contra ca
tholicam fidem: & est in parte illa de libertate
arbitrii heresis pelagianorum qui anteponunt
libertatem arbitrii gratie dei. Alia est falsa op
pinio Magistri Petri quia dicit q̄ infortunia ho
minum non sunt a deo: & reprehendit oēs illos
qui sm catholicam fidem dicunt q̄ oīa uisibilia

Deut 22

Nicolaus de Lira
72

& inuisibilia sunt a deo Cū maxima ignorantia
 sanctarū scripturarū locutus est Petrus : quia nō
 legit illud quod scribit ecle. x. c. Bona & mala
 uita & mors paupertas & hōestas a deo sūt : Et nō
 legit Leuitici. c. xvi. Infinitas penas & tribulatō
 nes q̄s deus pmittit se daturū pcōribus . qui non
 obseruabūt mādata dei. & nō legit in deutro. c.
 xxviii. maledictōes & tribulatōes & īfirmitates
 pessimas & alia multa & infita mala : q̄ pmittit
 deus pp̄ eorū pcā. Et Anselmus in li. de cōcordia
 p̄scie dei & libe. arbi. dicit q̄ deus facit oīa siue
 iusta siue iniusta uoluntate fiant. i. bona opa &
 mala. In bonis q̄dem facit q̄ sūt & q̄ bona sunt
 In malis uero facit q̄ sūt & nō q̄ mala sūt. Non
 amplius dicamus in istis : qm̄ articulus fidei ē q̄
 oīa uisibilia & inuisibilia sunt a deo : & satis su
 pra pbata sunt hec. Nam uoluntas dei ē cā oīm
 rerū : Et uniuersus mūdus dei puidētia guberna
 tur : Et nulla est cā fatalis nec fortuita S3 uolun
 tas & potentia dei oīa creat facit gubernat ordi
 nat & ad debitū finem pducit : & p suam benita
 tem cōseruat : & p suam iusticiā punit pcā ; & p suā
 mīam pcit & pcā remittit. Et p suam benignita
 tem atq; liberalitatem : & caritatē ad uitā et glo
 riam pducit eternam. Et certe ut supra dixi Oīa
 q̄ntumcūq; minima diuina puidētia disposuit
 secundū suā ordinatissimā dispōem temporū : Et
 ab ipso oīa tps hnt & suis spaciis trāseūt omnia

Eccler.

Leuit.

Anselm.

Pet. Tempus est nascendi & tempus moriendi: & tē-
pus occidendi & tempus sanandi. Et omnia legi-
bus prouidentie dei gubernantur: & non sunt
aliqua infortunia uel causalia quantum ad deū
quīs nō homines propter ueritatis ignorantia
non ita dicimus. Dicit etiā Magr petrus q̄ au-
ctoritates sanctorū nō sunt negande sed exponē-
de. Et primo intendit exponere uerba sanctissi-
mi Iob dicentis deo Breues dies hominis sunt:
& numerus mensū eius apud te est: constituisti
terminos eius qui preteriri nō p̄nt. Et dicit q̄
hec uerba secundū Nicolāū de Lira debēt intel-
ligi prout est in diuina ordinatōe Et sic termini
uite hominis preteriri nō p̄nt nec anticipando
nec differendo quia eius prouidentia est infallibi-
lis. Et subdit Magr petrus: Vult dicere Nicola-
us q̄ deus uidit omne futurū. Et ponit exemplū
Deus uidit sortē moriturū cras ergo necessario
moriatur: quia presupposita diuina prescientia
nō potest esse quin cras morietur: Et sic uult Pe-
trus q̄ Iob & Nicolaus secundū solā dei p̄sciāz
loquatur Sed Iob clare loquitur: Nam nō solum
p̄sciuit. sed constituit deus terminos hoīs: Et Nico-
laus clare imo clarissime loquitur dicens non so-
lum secundū prescientiam dei sed prout termi-
ni uite hominis sūt in diuina ordinatiōe. Ita q̄
deus p̄sciuit & constituit & ordinauit terminos
uite: Et sic termini uite preteriri nō p̄nt: neq̄

206.

Nicolaus de Lira

206.

Nicolaus

anticipari neq; differendo quia eius prouidentia
 est infallibilis: Et optime & uere loquuntur Be
 atus Iob & Nicolaus de Lira: & Iheronimus et
 Gregorius: Et Beatus Augustinus in libro de
 concordia et gratia prout eū allegat Magister
 Petrus: dicit apertissime contra eum Magistrū
 Petrum. In potestate est dei quamdiu quisq; in
 hac uita maneat: nec moritur homo absq; dei
 occulto consilio: & absq; dei ordinatissima dis
 positione. Et ex his omnibus clarissime constat
 qd deus prescit & constituit: & in dei potestate
 sunt termini mortis hominum: nec moritur ho
 mo absq; dei occulto consilio: & absq; ordina
 tissima dispositione: Et sic termini uite hominis
 preteriri non possunt nec anticipando nec diffe
 rendo: quia eius prouidentia est infallibilis: Et
 hec est uera opinio quam tenet dominus Anto
 nius Episcopus fulginatensis in quodam suo li
 bellode diuina preordinatōe uite & mortis ho
 minis. Sed ut clarius cognoscamus qd terminus
 uite sita deo constitutus: & qd per humanam in
 dustriam abreuiari uel elongari nō potest. Tria
 tpa distinguātur. Primū tps est quoq; naturalr
 uixisset si mortalr nō peccasset & regulate & di
 screte uixisset sm diuinā legē obseruādo pcepta
 Vt Iob Iohānes baptista & btā maria: & istud ē
 tps quo deus uult hoīem uiuere secundū añtem
 uolūtatem bñplaciti sui que qdem antecedens

206.
 Nicolaus
 Aug.

Anthonius

Iob.

uoluntas dei constituit unicuique tps uite s̄m illā
p̄m̄m cōsideratōem si mortalī nō peccasset: Et
istud tps cōiter nō explet̄ pp̄r̄ pcā & demerita
in q̄bus labūtur hoīes pp̄r̄ q̄ s̄m cōseq̄ntem uolū
tatem b̄nplaciti dei tale tps mutat̄ & abreuiat̄
s̄m dei iusticiā & mīaz. Vñ p̄uerbioꝝ: xx. scrip
tū est dies pcōris breuiabūtur Et illud ps̄. Viri
sanguinū nō dimidiabūt dies suos Et istud tps
t̄m abreuiat̄ q̄tum deo placuerit s̄m cōseq̄ntem
uolūtatem b̄nplaciti dei. Abreuiat̄ etiā istud p̄
mū tps s̄m uolūtatem dei cōseq̄ntem ne malicia
mutet intellectū eius hoīs: & ne fictio decipiat
aīam eius Vñ scriptū est Sap. v. raptus ē ne ma
licia mutaret intellectū eius & ne fictio deciperet
aīam eius Vñ istud p̄mū tps raro uel nūq̄ exple
tur. Secundū tps est in quo qs̄ pp̄r̄ pcā sua mori
deberet s̄m iusticiā dei. Nam cū quis mortalī
peccat statim penam mortis incurrit Et istud tē
pus aliq̄n a deo mutatū & elōgatū est pp̄r̄ cōse
quētem em̄datōez & correctōem. ut in ezechia
cui a dño additi sūt āni. xv. Et ut in Ninniuus
& in Nabuchodonosor & in Acab: q̄ elōgatio
uite sp̄ fit pp̄r̄ futurū bonū quod inde seq̄tur lz
aliq̄n a nobis ignoret̄. Et de isto tpe quod pp̄r̄
pc̄m abreuiat̄ uel pp̄r̄ aliquod bonū elōgatur a
dño: Dicit Gregorius in moralibus li. xii. p̄fixi
dies singulis ab interna dei p̄scīa: nec augeri
possūt nec minui nisi contingat ut ita p̄sciat̄

Bouero.
Psal.

cap.

Legi
lona

Gregory

49 47
Ut aut cū optimis opibus longiores sint: aut cū
pessimis breuiores. Tertiū tps est quo quis oīo
morit̄ & mori debet s̄m ordinatissimā tempore
dispōem a deo ordinatā Et s̄m eius cōsequētes bñ
placiti uolūtate q̄ est s̄m dei iusticiā & miām: Et
ut dicit Thomas uolūtas bñplaciti dei cōsequens ē
recta & efficax & inrephensibilis Vñ quia recta
est nullus est rectus nisi cōformet̄ ei: Item q̄a effi
cax est nihil sine illa pōt fieri: nihil cōtra eam pōt
fieri p̄ nullā pōt impediri Item q̄a inrephensibi
lis ē nihil p̄cipit aut p̄mittit nisi iuste nihil agit
aut cōsulit nisi bñ. Et de isto tpe in quo quis non
morit̄ dicit Augu. in li. de con. & grā. in ptate
dei est q̄ diu q̄sq̄ in hac uita maneat: nec morit̄
hō absq̄ dei occulto cōsilio: & absq̄ dei ordinatī
sima dispōe. Et de isto tpe locūtur Iob Iheroni
mus Gregorius Thomas Nicolaus de Lira & mul
ti alii doctores. Preter ea q̄ dicta sūt: nōne dñs
Ihesus x̄ps & eternus dñs est iudex uiuorū & mor
tuorū & ipse punit & remittit pcā Volūtas. n. iu
dicis nr̄i dei dat sanitates & infirmitates p̄mia &
penas dat grās retributōes & penam mortis. Ali
qñ p̄ se ip̄m sine aliquo medio: aliqñ p̄ angelos
aliqñ per homines: aliqñ per demones: aliqñ p̄
bestias: aliqñ p̄ diuersas suas creaturas: & diuer
sis & infinitis modis & diuersis t̄pibus. Et ip̄e so
lus pius & misericors deus & iustus iudex: q̄ oīa
p̄terita & p̄ntia et futura sp̄ et eternaliter uidet.

Thome

Aug^o

Iob.
Iheronim^o
Gregory
Thome
Nicolaus

Et ipse est qui per intellectū agit & scit & intelli-
git cōdignā mensurā penarū & retributōm oīm
pcōrū nrōrū: Et bñ nouit oīa merita & demerita
nrā: & unicuiq; cōsideratis oībus circūstantiis sta-
tuit & ordinauit tps uite & mortis secundū iusti-
ciā & miām suā: Et huius iudicis snīa preueniri
nō pōt nec illi auferri pōt: exercende pene ptās
in pcōrēz q magnū pcīm magnis diuturnisq; cru-
ciatibus: & puū pcīm minoribus breuib; q; cru-
ciatibus punit: ut ait Iheronimus in. c. qd ergo
xxiii. q. v. Vñ clarissime p3 recte intelligenti q
tps mortis a deo cōstitutū & pōrdiatū nullus mu-
tare pōt anticipando uel differendo: quia tpa z
moīta nō sūt in ptāte hoīs: quia dies & tpa so-
la ordiatōe diuina pcedūt. Vñ dixit Ihesus apo-
stolis suis Non est uīm nosse tpa uel moīta: q
p̄posuit in ptāte sua: Et in ps: dauid dic Ordīa-
tōe sua pseuerat dies: qm oīa seruiūt tibi: Deus
n. ordinatissime s3m suā cōsequētē uolūtatem sui
bñplaciti cōstituit unicuiq; tps mortis: facit. n.
hoīes uolere qntū uult & mori qn uult. S3 scien-
dū dicit Grego. q deus creans & ordinans nos
iuxta singuloz merita disponit & iminū: ut uel
ille malus breuiter uiuat ne multis bñ agētibus
noceat: ul' bonus iste diutius i hac uita subsistat
ut multis boni opis adiutor existat Vel rursum
malus longius differatur in uita ut praua adhuc
opa augeat ex quoz temptatione iusti purgati

Iheron

*May.
Psal*

grego

uerius uiuant: uel ut bonus citius subtrahat ne
 si hic diutius uixerit eius innocentiam: malitia
 corrumpat: Et post pauca subdit dicens: quis deus
 illud tps uniuscuiusq; ad mortem presciat: quo
 eius uita terminat: nec in alio tpe quisq; mori
 potuit: nisi in ipso quo moritur: Quis ergo po-
 terit dicere qd a deo non sit unicuiq; statutus ter-
 minus mortis & uite: & qd mutari possit p fugam
 de loco ad locum: uel aliquo modo per hūana
 industriam Nisi illi qui putant deū curam mun-
 di non habere: Veluti Aristotiles cū suis discipu-
 lis idem tenentibus qui asserit usq; ad lunam dei
 descendere p uidentiam: Vt refert Ambrosius i-
 li. de officiis: Et nisi illi qui dicūt sufficere liberi
 arbitrii uoluntatem: ad adimplendū mandata
 diuina. anteposcentes liberę arbitriū diuine gra-
 tie: ut pelagiani qui sunt heretici iudicati: ut in
 c. quidaz heretici. §. Pelagiani. xxiiii. q. ultima
 Et nisi illi qui dicunt duo esse principia ut Mani-
 cei: Et nisi qui dicunt qd mundus non guberna-
 tur dei prouidentia: sed per liberum arbitrium
 hominis: & per contingentiā: & per casus fortu-
 itos: & per influentiā planetarum seu astroꝝ:
 seu corporum celestium: Et omnes illi: qui ma-
 gis diligunt mundum q̄ deum & q̄ proximos &
 se ipsos: & magis diligunt uitam temporalem q̄
 uitam eternam: Et magis desiderant & appetūt
 regnare & diuites esse in hoc mundo q̄ in celo:

Aries

Ambrosius

Isidorus
Et magis affectant et diligunt sciam mundana quam
sciam dei: Nam ut dicit Isidorus de summo bono qui
secundum seculum sapiens est secundum deum stultus est
Oes isti tales credunt quod non sit statutus terminus
mortis unicuique a deo et quod terminus mortis mu-
tari possit per fugam de loco ad locum uel per huma-
nam industriam. et oes isti tales fugiunt de loco ad lo-
cum et proximos suos infirmos ex peste non uisitant: Et
propter hunc timorem mortis corporalis multa grauiora
peccata committunt et mortaliter peccant faciendo contra ca-
ritatem dei et proximi: de morte eterna et anime dampnatione
nihil curantes. O pessima ignorantia credunt fu-
gere et uitare mortem corporalem et incidunt in mor-
tem eternam si in tali statu sine uera penitentia moriuntur
Hec autem fuga tempore pestis de loco ad locum et ab in-
firmis ex peste non est uera fuga: nisi fiat secundum
consilium domini quod est consilium uerum eternum et incom-
mutabile contra omnes tribulationes: et maxime contra pestilentiam
et contra omnes penas et maledictiones quas dominus dixit se
daturus hominibus propter eorum peccata: Peccata enim hominum sunt causa
propter quam deus dat penas tribulationes et pestilentiam
Fuga autem de loco ad locum: et cessatio ab infirmis
ex peste non est uera fuga nec utilis: quia nec locus
nec infirmus potest dare mortem ex sue nature insto-
ne. Vera autem fuga est fugere a peccatis: et uitare: quia
peccata et uitia propter quae deus dat penas: flagella: tribu-
lationes et pestilentiam sunt causa mortis: Nam remota
causa remouetur effectus. Optima autem fuga utilis et

honestā est: remotis uitis & pcis fugere ad deū
 qui ptātem h3 uite & mortis: qui occidit & uiue
 re facit: ut plenissime continet in libello de diuina
 preordinatōe uite & mortis hoīs: & ibi qre .zē.
 Credere autē q tpe pestis hō possit fugere ex p
 pria libertate mortem corpale3 fugiendo de lo
 co ad locū: & nō uisitādo infirmos ex peste: hec
 est op. falsissima & periculosissima: Nam cū hō
 credat posse per se ipsū fugere mortem corpora
 lem: fugiendo de loco ad locū: uel per qm cuncq
 aliam industriam nō curat hō fugere peccata: &
 nō ouertit se ad deū: qui ē dominus uite & mor
 tis: & est deus uiuens: per quem oīa uiuūt: Et q
 de se dicit: Ego sum uia: ueritas & uita. Et qui di
 cit: Cōuertimī ad me: & ego ouertar ad uos: Et
 qui dicit Venite ad me oēs qui laboratis & one
 rati estis: & ego reficiam uos: & xp̄s dicit Ego ue
 ni ut uitam habeant: & habūdantius habeant:
 Et ecle. dī: nullus spauit in dño: & cōfusus est per
 mansit in mandatis eius: & derelictus est: quis ī
 uocauit illū: & dñs despexit eū: qm̄ pius & mise
 ricors est deus: & dimittit in tpe tribulōis pcā &
 protector est oībus exquirentibus se in ueritate
 Taceant ergo defensores erroris Magistri petri
 Nam qui aliorum errorem defendunt: in maio
 rem incidunt errorem: quia non solū ipsi errant
 Sed etiam aliis offendicula erroris preparant:
 Et cōfirmant: ut in .c. qui aliorum. xxiiii. q. iiii.

Ioan.
 Ioh.
 Mar.
 Ioan.
 eccles.

Multi sūt arguentes & dicētes q̄ terminus mor-
tis unicuiq̄ a deo p̄uisus p̄scitus seu p̄fixus tpe
pestis elongari p̄t per fugā uel p̄ medicinaꝝ &
alia hūana remedia: & maxie fugiendo ab infir-
mis ex peste: & q̄ uita hoīs abreuiari p̄t p̄ libe-
rū arbitrium homicide: hoīes. n. q̄n uolūt p̄nt
hoīes occidere diuersis t̄pibus & diuersis modis
& arguētis seu instr̄is Et hec oīa continue uide-
mus oculis n̄ris fieri in hoc mūdo. Sz extra istos
clare locūtur ip̄e deus & catholica fides: Et Iob
Gregorius & Iheronimus & Augu. & Thomas
& Nico. de Lira & multi alii ut iupra demēstra-
tū ē: Et oēs dicūt cū Iob. v3 q̄ breues dies hoīs
sūt & numerus mensū eius apud deū & q̄ deus
constituit t̄minos eius qui p̄teriri nō p̄nt augen-
do uel minuendo. In quorū uerborū exp̄sitiōne
dicit Gregorius: quīs op̄s deus illud tps uniuscu-
iuscūq̄ ad mortē p̄cipiat quo eius uita t̄minat̄
nec in alio tpe q̄sq̄ mori potuit nisi in ip̄o quo
morit̄. Statutū quoq̄ q̄ntū in ip̄a uita mortali
t̄paliter uiuat. Et ad clarius p̄bandū q̄ unicuiq̄
a deo p̄stitutus est terminus mortis & q̄ mutari
nō possit: neq̄ per fugā neq̄ alio mō: p̄ hūanaꝝ
industriā: neq̄ p̄ libertatem arbitrii: neq̄ p̄ uir-
tutem cuiuscūq̄ inferioris agentis: probat̄ hoc
mō. Omne agens nō p̄t esse agens sup̄ id uel ī
id quod est supra se sed supra oēm uirtutem cui-
uscūq̄ inferioris agentis est dare aīe spirituales

Iob.
Gregorius, Aug.
Iheron. Ioh.
Lira

Gregorius

pfcões secundū eay pportōem & secundū meri
 ta oīs hoīs: hoc. n. solū ad diuinā bonitatem iu
 sticiā & mīam dei ptinet. Item supra omem uir
 tutem inferioris agentis: est iudicare impios et
 penas dare s3m demerita hoīm & inordiatōnes
 aīe: Ista. n. fiūt a solo deo & s3m ordinatissimaz
 dispōem tempore: & maxie tpe mortis cuiuscūq;
 singularis pfone: Ergo nulla uirtus cuiuscūq; in
 ferioris agentis pōt tps mortis hoīs deīminare:
 abreuiare uel elōgare Solū ergo p̄mū agens. s.
 deus hoc facere pōt. Maior nō indiget p̄bōe qa
 nota est: Minor p̄bat quia cause inferiores cum
 sint corpales & ordinate ad gubernatōez hūani
 corpis nō pnt īpmere uirtutem suā in aīam q̄ est
 incorpea: nec hnt uirtutem īmutādi hoīs uolun
 tatem: licet īmutent cōplexionez hoīs nec īflu
 ere pnt in libere arbitriū hoīs: Nō pnt ergo īfe
 riores cause acōmodare & ordinār tempus mor
 tis: actū & congruuz circa operationes spiritua
 les: Nec etiam ipse hō pōt hoc facere licet ex spi
 ritu & corpore sit cōpositus seu constet: Et ratō
 est quia ad eum nō spectat nec talem habet po
 testatem ut sciat & possit congruuz tps accōmo
 dare ad id quod anime cōpetit secundū iusticiā
 dei: aut s3m mīam dei: aut secundū diuinaz libe
 ralitatem. Ista. n. spectāt ad solū deū: ait. n. dñs
 per Ieremiā. ix. c. Ego sum dñs qui facio mīam
 & iudiciū & iusticiam in terra Ista. n. facit deus

Iherem

& dat hoibus ex sua sola bonitate Ad diuinā. n
bonitatē ptinet largiri pfcōes rebus. Cum ergo
deus p opatōez sue bonitatis iusticie & mīe mul
ta bona opetur in morte hōis : & in tpe mortis
eius sm merita & demerita hōis: Ipse solus eter
naliter constituit terminū mortis put simplr & cō
seqnter uoluit: & sm q opat diuina bōitas ul p
infusionē grē in aīa uel p motū liberi arbitrii in
pcīm p tritōem uel remissionē culpe: uel p iusti
ficatōem impiū in morte: q oīa maxie sūt necēria
hōi in puncto mortis ad finalē salutē: & ad obti
nendū post mortē ipm deū sūmū bonū. Clarif
simā et certissima ē ergo cōclusio nra: v3 q unī
cuiq; a deo constitutus est tminis mortis: et muta
ri nō pōt anticipādo uel differendo: Nā ultra &
mors hōis est in ptāte solius dei Vt Augu. in li.
de con. & grā In ptāte dei est q diu qsq; in hac ui
ta maneat: nec morit hō absq; dei occulto cōsilio
& dei ordiatissima dispōe. deus. n. est ille sm ca
tholicā fidē q fecit oīa uisibilia & iuisibilia : cor
palia & spūalia: ut in articlīs fidei: Et Augu. in
v. de ciuitate dei. c. xi. deus ē a quo ē oīs motus
spēs ordo: a quo est mēsurā numerus & pondus
a quo est quicquid naturalr est cuiuscūq; gnīs ē
cuiuscūq; extimatōis est Vt dicit apłus deus op
atur oīa in oībūs: ubi dic Nico. de Lira q huius
dicti rō est quia effectus p me cāe q deus est: sūt
necessarii et necessario requirūtur in oī effectū

Aug³

Aug³

Paul³

Nicola³
de Lira

aliāz causāz: Vñ dicit apłus: nēq; qui plātat est
 aliquid: nēq; q; inrigat: sed qui incremētū dat de
 us. Et Io. in euāgelio dicit de uerbo dei oīa per
 ipm fcā sūt: Vbi dicit Origenes oīa fcā sūt. s. nō
 solū naturalia sed etiā q; ab inrōabilibus fiūt: &
 propť hoc dicit apłus: Ex ipō & p ipm & in ipso
 sūt oīa. Thomas in li. de grā ait: q̄tūcūq; aliq; na
 tura corpālis ul' spūālis ponat pfcā nō pōt in lu
 um actū pcedere nisi moueat a deo q; qdem mo
 tio est s̄m sue puidētie rōem & nō s̄m nccitatē
 nature sicut motō corpis celestis. A deo. n. non
 solū est oīs motō sicut a pmo mouēte: sed etiam
 ab ipō ē oīs formalis pfectio: Et ī li. de reg. p̄n.
 dicit q; oīs creatura hz a deo esse. i. essentiam. z
 uirtutem z opatōez: Cū ergo oēs creature habe
 ant a deo eē z uirtutē z opatōez: Et cū s̄m aplm
 deus opetur oīa in oībus rebus: Oīa ergo bōa z
 oēs bonas opatōez z actōes opat hō p essentiā z
 uirtutem z libertatē arbitrii z opatōem a deo si
 bi datā per dei grām In quibus omnibus cū ipō
 hoīe coopat deus infūdendo sibi naturale lūen
 et mouendo eū ad intelligendū loqndū et oper
 andū suā uirtutem et suā grām hōi infūdendo:
 Vñ ait Anselmus in li de grā et libero arbitrio:
 q; deus in nris bonis operibus hz q; bōa sūt per
 essentiā et q; bona sūt per iusticiā: In malis uero
 nris deus hz dūtaxat q; bona sūt per essentiam:
 Et nō q; mala sūt per absentia3 iusticie: q; abntia

Paulg

Ioan
OrigenesPaulg
S. Yonnes

Paulg

Anselmus

iusticie non est aliquid: hō aut̄ habet in bonis
q̄ mala non sunt quia cū posset deserere iusticiā
& mala facere non deseruit iusticiam sed seruat
per libeꝝ arbitriū dante & subseq̄nte & cooper
ante gr̄a dei cū ip̄so: In malis uero hoc soluz hō
h̄z q̄ mala sunt: quia illa sua pp̄ria & iniusta uo
lūtate facit: Deus ergo opat̄ oīa in oībus Et sic
q̄n hō inficit & occidit hoīem & dat penā mor
tis qū ocunq; occidit dei instr̄m est & mister eius
est & deus talem penā mortis dat ad quem solū
spectat: nam ip̄se creat penas & incōmoda q̄bus
purgat iustos & punit iniustos Et facit per se &
creaturas suas actōes & motus oīms: quia ip̄se fa
cit res a quibus & ex quibus per quas: & in qui
bus fiunt: et nulla res h̄z pt̄atem uolendi aut fa
ciendi nisi deo dante: Ita dicit Anselmus de con
cordia p̄scie dei & liberi arbitrii. Et ex oībus su
pradictis clarissime demonstratū est q̄ unicuiq;
a deo constitutus est terminus mortis: & q̄ mu
tari non potest neq; per fugam: neq; aliquo mo
do per humanam industriam: neq; per liberta
tem arbitrii: neq; per uirtutem cuiuscunq; infer
ioris agentis. Et ratio oīm supradictorū est quia
in uoluntate dei cuncta sunt posita: & nemo est
qui possit resistere uoluntati sue: Ip̄se. n. est pa
ter omnipotens qui fecit celum et terram: Et fe
cit & facit omnia uisibilia et inuisibilia: Et ip̄se
est iustus et pius et misericors: omnibus speran

Anselm

tibus in eu3 per fidem & caritate3. Finem dicen-
 di faciamus: Deum time: & mandata eius obser-
 ua: hoc est enim ois homo. Quid nequius est q̄
 impia sapere: & sapientioribus doctoribus non
 credere. Sed in hanc insipientiam cadunt qui
 cum ad cognoscendam ueritatem aliquo impe-
 diuntur obscuro impedimento: non ad prophe-
 ticas uoces: non ad apostolicas litteras: nec ad
 euangelicas auctoritates: sed ad semetipsos re-
 currunt: Et ideo Magistri erroris existunt: falsi-
 ficatores: et deceptores fidei: et detractatores
 existimantur: quia ueritatis discipuli nō aliquo
 modo fuerunt: ut habetur in. c. quid autem ne-
 quius. xxiiii. q. iiii. ibi plenissime inuenietis. zc.
 Clarissimus autem & doctissimus uir frater An-
 thonius de sacratissimo ordine predicatorum
 sacre theologie doctor excellentissimus: et Ar-
 chiepiscopus Florentinus apertissime et clarissi-
 me dicit: in secunda parte sue summe in tractatu
 de superbia: q̄ cum deus sit p̄mus actor omniu3
 actionum et p̄mus motor oim motionu3: nec in-
 telligere nec uelle nec sentire uiuere nec operari
 possumus sine eius influxu: Et in libro de causis
 dī q̄ ois p̄ma cā plus influit in causas: secūde cāe
 q̄ ipsa cā secundā: Vñ ysaias. xxvi. dicit oia opa
 nra operatus es in nobis. Et ap̄lus ad Corin. iiii.
 dicit nō sumus sufficientes cogitare aliquid a no-
 bis quasi ex nobis: sed suffnā nostra ex deo est.

Antonius

*Clarius
Laudis*

casianus
Iohannes cassianus dicit in li. collōm sanctoruz
p̄m collōne. iiii. Non libere arbitriū sed dñs sol
uit cōpeditos: nō n̄ra uirtus sed dñs erigit elisos
Nō lētōis instantia seu industria: sed dñs illūiat
cecos: nō nostra cautio: sed dñs custodit aduēas
Nō n̄ra fortitudo sed dñs alleuiat oēs q̄ corruūt.
Aug. in suo soliloquio dicit: Deus si uis potes
me saluare Ego autē si ueli nō possum: magna est
m̄lītudo miseriarū mearū: uelle q̄ppe adiacet mi
hi: p̄ficere autē nō inuenio: uelle etiā q̄ bonū est
nō possū: nisi tu uelis: nec quod uolo possū: nisi
potentia tua me cōfortet: & quod possū aliqñ no
lo nisi uolūtas tua fiat sicut in celo & in terra &
quod uolo & possū: ignoro: nisi sapia tua me il
lustret: Et si scia qñq; nolēs: qñq; nō ualēs: ip̄scā
& uacua transit sapia mea: nisi adiuuet a sapia
tua uera: In tua autē uolūtate cūcta sūt posita: &
nō ē q̄ possit tue resistere uolūtati: dñe uniuerso
rū p̄ncipatū tenens oīs carnis: q̄cūq; uis facis in
celo & ī terra: in mari & in oībus abissis. Et sub
dit post pauca dicens Stulta p̄sumptio oīs carnis
nō ē hōis uelle q̄ possit aut posse quod uelit aut
scire quod possit & uelit: sed potius a te gressus
hōis dirigūtur. Thomas de regimine p̄ncipū p̄
bat quod oīne dominiū & oīs creatura h̄z a deo
essentiam uirtutem & operationem: tribus rati
onibus seu modis: Primo inquantū deus est p̄
mū ens q̄a oīne ens a p̄mo ēte depēdet. Secūdo

inq̄ntum deus est p̄mus motor a quo est oīs mo-
 tus Tertio inq̄ntū deus agit & facit oīa p̄p̄t finē
 Cum ergo deus sit sua intelligentia & purus ac-
 tus intelligendi ōz necessario d̄re q̄ in uno quo
 q̄ sine p̄ligat̄ actio intellectus dinini uniuscui-
 usq̄ rei create: quā intelligentiā & nos diuinam
 prouidentiaꝝ uocamus: p̄ quā p̄udentaim deus
 cūcta disponit & in debitū finē deducit s̄m quā
 rōem d̄r in li. sapie q̄ diuina sapia attingit a fine
 usq̄ ad finē fortiter & disponit oīa sua uirtute:
 Inde dicit Thomas in tractatu de diuina gr̄a q̄
 q̄ntūcūq̄ aliq̄ natura corp̄alis uel sp̄ualis ponat̄
 q̄ sit p̄fecta nō pōt in suū actū p̄cedere: nisi mo-
 ueat̄ a deo: q̄ q̄dem motio est s̄m diuine p̄uidē-
 tie rōeꝝ nō s̄m nature ncc̄itatē sicut motō corp̄is
 celestis. Bernardus in libro de gr̄a et libero arbi-
 trio dicit: q̄ ad libereꝝ arbitriū q̄ntū in se est non
 ptinet aut aliq̄n ptinuit posse ul̄ s̄ape sed tm̄ uel
 le: nec facit creaturā potentē nec sapientē sed tā-
 tum uolentē. Item dicit q̄ ad merita creanda de-
 us dignat̄ sibi adherere creaturay: misteria nō q̄-
 bus egeat sed q̄bus uel de quibus p̄sit: Vñ dic̄ q̄
 deus opat̄ illoꝝ salutē quoy noīa sūt in libro uī-
 te: aliq̄n p̄ creaturā sine ipsa uel extra ip̄am: mul-
 ta p̄fecto fiūt hoībus salubria p̄ creaturā insen-
 sibilē Itē p̄ creaturā inrōabilē: multa saluti mul-
 toy utilia facit deus p̄ malos siue āgelos siue ho-
 mines. Itē p̄ bonos āgelos siue bonos hoīes: yñ

Thomas

Bernardus

Apostolus ad Cor. xii. dicit q̄ deus operat̄ oīa
in oībus & rōem assignat Nicolaus de Lira quia
effectus p̄me cause q̄ deus est necessariū sūt & ne
cessario requirūtur in oī effectu aliarū causarū: &
Origenes sup illo uerbo Iohannis. i. v3 oīa per
uerbū facta sūt: oīa: s. non solum naturalia sed
etiam q̄ ab inrationabilibus fiūt: Et Thomas in
li. iiii. de regimine p̄ncipū dicit q̄ uirtus cuiusli
bet mobilis dependet a uirtute primi mouentis
dei & eius instrū erit: Omnes creature sunt in
strumenta diuina per quas creaturas deus oper
atur oīa in oībus ut supra aptissime p̄batū est.
Tñ Augu. in li. de cor. & grā: In potestate dei ē
q̄ diu quisq; in hac uita maneat: nec moritur hō
absq; dei occulto cōsilio & ordiatissīa eius dispōe
Et Ihero. ad egrotū ait Sic nec n̄m fuerat nasci
Ita nec n̄e ptātis est mori: alioqn si in n̄a ptāte
mori cōsisteret eēt etiam in ptāte nō mori Vnicu
iq; ergo cōstitutus t̄minus uite & mortis: Vñ ait
Ego occidaz & uiuere faciaz Ego pcutiā & sana
bo Vide exēpla signatorū. vii. apoca. & in li. iiii.
dialogorū Gregorii. & de tpe mortis xp̄i a deo
statutum: Quomodo ergo aut qua fronte dicis
tu defensor Magistri Petri per libertatem libert
arbitrii: quam libertatem dedit mihi deus: pos
sū me iactare de alta turri: possu3 me iactare in
profundo pelagi: possum interficere me ipsum
possū inficere aliū: possū uitā mortē tpe pestis

Pauli
Luce
de libro

Origenes

Thomas

Aug³

Ihero

Psal.

Apocal.

Gregorij

fugiendo ab infirmis ex peste : fugiendo de do
 mo in domū & de loco ad locū. Cū ista sint oīa
 in sola uolūtate & ptāte dei & non in ptāte hoīs
 Et quia sumus supbi pcōres Confiteamur pecca
 ta nra: uertamur ad dñm toto corde & oremus
 ad dñm sicut nos docuit Ihesus xp̄s piūssimus fi
 lius dei: dicendo P̄r n̄r qui es in celis. zc̄. cum oī
 deuotōe fide spe & caritate & cū Aue maria: Et
 cum sancta m̄r ecclīa clarissime cognoscat p̄ scāz
 fidem catholicam & sacratissimam doctrinam:
 & exempla dñi n̄ri Ihesu xp̄i & acerbissimā pas
 sionem suam Maximā miseriam hoīm pcōr̄: Et
 q̄ saluari hō nō pōt nisi per grām et merita Ihe
 su xp̄i. Semp diebus ac noctibus continuas pre
 ces et orōes offert domino deo n̄ro pro toto po
 pulo xp̄iano: petens exaudiri : per merita Ihesu
 christi qui uiuit et regnat cum deo p̄re in unita
 te spūs sancti deus per oīa secula seculor̄: Et in
 alia dicit: Dirigere sanctificare regere guberna
 re dignare dñe rex celi & terre : hodie corda et
 corpa nra sensus sermones et actus nros in lege
 tua & in oībus opibus mandator̄ tuor̄: ut hic
 & in eternū te auxiliante salui et liberi esse mere
 amur saluator mundi: salua nos qui uiuis & reg
 nas in secula seculor̄ Amen.

¶ Finis pulcherimi Tractatus de diuina
 p̄ordinatōe uite & mortis hūane.

oro sine cruce	
in oro sine cruce fo	7
ha oro sine cruce fo	13
in oro sine cruce fo	17
in die sancti stephani fo	22
in solennitate Johannis evangelista fo	27
in laudibus ad christum fo	32
in evangelio Johannis fo	37
in die omnium sanctorum fo	42
in epiphania fo	47
in die coronacionis fo	53
in die site trinitatis fo	59
in pentecoste fo	64
~~in die purificationis virginis fo~~	~~70~~
~~in die ascensionis fo~~	~~73~~
in die annuntiationis fo	79
in die ascensionis fo	83
~~in festo augusti fo~~	~~89~~
in elatione porfirii fo	89
~~in purificatione fo~~	~~97~~
Confederatio	93.
1485 Dr. Franc. 11. Febr.	97.
Ferd. et Elisabeth.	100.
R. Port. J. 2 ^o .	107.
Fr. Patritij p R. Ferd.	115.
Fr. Dux Britann.	118.
Sabaud.	120.
Mediolan.	122.
Genuens.	126.

	fol.
Hermol. Venet.	132.
Florentin.	138.
Tit. Vespasian. Stroz.	142.
Magist. Rhod.	144.
Comitis Palatin.	148.
Ant. de Senis.	152.

Ine
1229